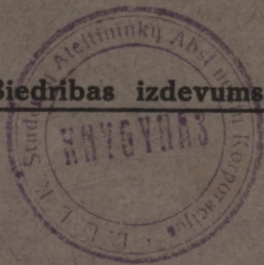

L 61
894

Latvijas Pretalkohola Biedrības izdevums.

ATTURĪBAS RAKSTI

I.

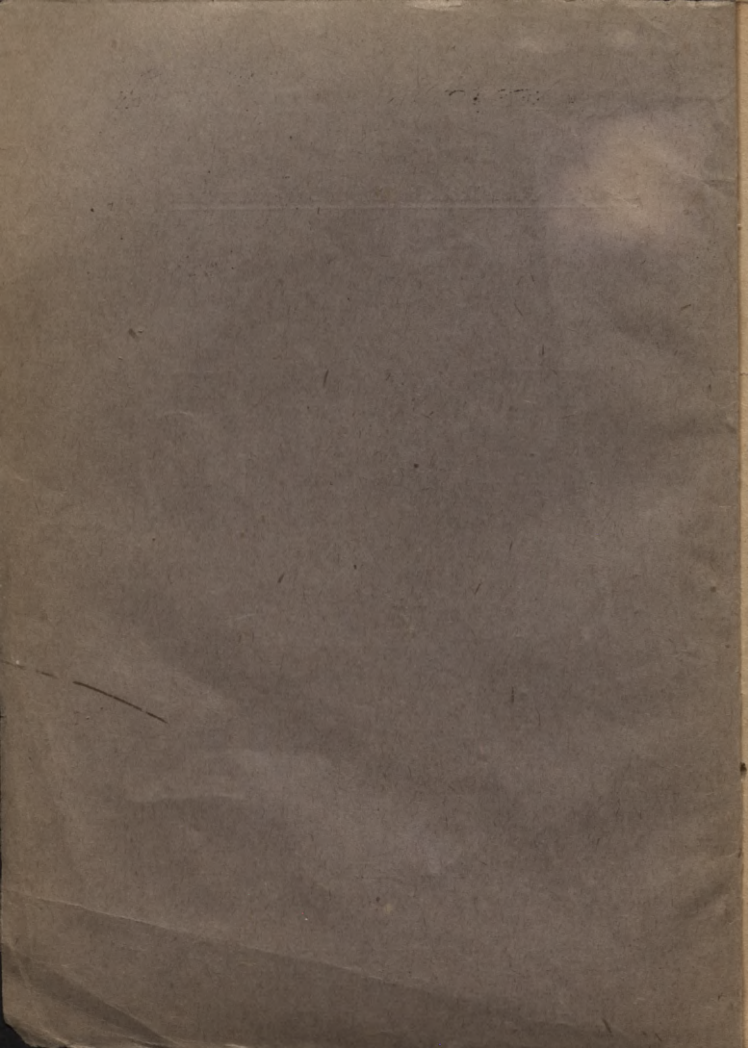
Atētināņu Federācija
Ei. № 3840

Skaits B-822

Lat. Kat. Biatvības Draugības
Spaudos Biuras

Handwritten initials

1922. gadā.

61
L 894

La 14936

61

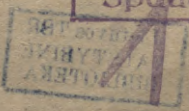

Atturības raksti

I.

Liet. Kat. Blaivybės Draugijos
Spaudos Biuras

A. S.

LATVIJAS PRETALKOHOLA BIEDRĪBAS IZDEVUMS.
1922.

L-1
7L

Latv. PSR
Valsts bibliotēka

70-58.984

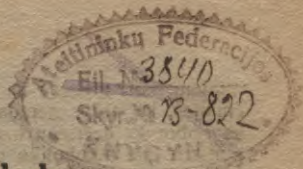
0309 012248

Iespiests Apsardz. ministrijas tipografiā Rīgā, Citadelē, Muižas ielā 1.

S.K.

Lietuvos TSR
VALSTYBINĒ
BIBLIOTEKA

~~624488~~

Karalis alkohols.

J. Dāvis.

Nebūs lieki ievākt dažas ziņas par savado valdnieku, par kura nedarbiem brēc visa pasaule un kurš tomēr visur atrod daudz piekriteju.

Zinatne alkoholu pieskaita stipriem nāvekļiem. Ta, pazīstama Notnagela un Rossbacha „Handbuch der Arzneimittellehre” un vispār farmokoloģijā alkohols ievietots visstiprāko nāvekļu rindā, blakus kloroformam, eteram, morfiijam, opijai u. t. pr. Mineto autoru grāmata lasām: „Alkohols un kloroforms pēc savām īpašībām ļoti tuvi viens otram. Tapēc arī līdz kloroforma atrašanai cilvēku iemidzinašanai pie operācijām lietoja alkoholu.”

Lūk, ko vēl par alkoholu vēsta visā pasaulē pazīstami zinātnieki, valsts vīri un rakstnieki: Dr. Ričardsons: „Ja par kaitīgu atzīst citu nāvekļu lietošanu, kāpēc tad jādara izņēmums priekš tik postoša nāvekļa, kāds ir alkohols? Atļaut lietot alkoholu ir tikpat, kā atļaut lietot kloroformu, eteri, morfiiju un opiju.” Dr. Erismans: „Pasaka par alkohola spēcīnošu iespaidu bijusi par iemeslu neskaitāmām likteņa kļūdām un daudz cilvēku nelaimēm.” Prof. Forels: „Alkohols rietrumu zemju kultūrā spēlēja galveno lomu, tapēc ka tas no visiem bīstamiem nāvekļiem ir vienīgais, kas palicis par parastu baudas līdzekli, savai ražošanai savācis milzīgus kapitālus un pat veselas valstis ievīlinājis savu interešu laukā. Citi apdullinoši nāvekļi, kā opijs, morfijs u. t. t. arī var novest sabiedrību pie tāda paša posta, kā alkohols. Bet šie nāvekļi pie mums ir vajadzīgi, nu aizliegti vajadzīgi nav parasti. Turpretim austrumu zemēs to baudai tikpat ļaunas sekas, kā pie mums alkohola lietošanai.” Prof. Virčovs: „Pats no sevis saprotams, ka alkoholisku dzērienu lietošana atmetama, jo tie bojā veselību, — un jo ilgāk tos lieto, jo lielāks no tiem ļaunums.” Dabas pētnieks Darvins: „Iz manis paša, mana tēva un mana vectēva piedzīvo-

jumiem, kuri attiecas uz vairāk nekā 100 gadiem, esmu pārliecinājies, ka nekas nerada tik daudz raizi, slimību un cita posta, kā reibinošu dzērienu bauda.“ Psihiatrs **M o r e l s**: „Statistika konstatē pie alkoholiķu pēcnācējiem pirmā augumā parašu dzert, noziedzību un netiklību, otrā — žūpību, vajprātību un smadzeņu mīkstinašanu, trešā — grūtsirdību un pašslepķavību un ceturta — plānprātību, neauglību un nespēju turpināt dzimumu.“ Angļu valsts vīrs **G l a d s t o n s**: „Alkohols nodara cilvēcei daudz lielaku postu, nekā lipīgas slimības, kari, zemes trīces un citas nelaimes kopā ņemtas.“ Prezidents **R o s v e l t s**: „Ja Amerika neuzvārēs alkoholu, tad alkohols iznīcinās amerikāņus.“ Keizars **V i l h e l m s II**: „Varu jums apgalvot, ka savā ilgā valdīšanas laikā esmu novērojis, ka no milzīgā vairuma noziegumu, kuri nodoti manā izspriešanā, deviņas desmitās daļas padarītas zem alkohola iespaida.“ Šekspīrs: „Ak tu, neredzamais vīna gars! ja tev nav vēl vārda, tad saucies par velnu!“ **Ļ e v s T o l s t o j s**: „Briesmīgas ir alkohola baudas sekas, bet nesalīdzināmi briesmīgākas priekš visas sabiedrības ir mērenas alus, degvīna un tabakas lietošanas sekas, kuru pie tam vēl uzskata par nekaitīgu un kurai sevišķi nododas tā sauktās izglītotas šķiras.“

Katrā labierīkotā zemē tiek gādāts ne tikai par to, ka nekas neapdraudētu ļaužu dzīvību, veselību, godu, tikumību un īpašumu, bet arī par to, ka tiktū novērsti visi šo ļaunumu cēloņi. Bet apraugot minēto ļaunumu cēloņus, mēs redzam, ka tos visvairāk rada alkohols. Un tomēr alkohols ne tikai netiek vajats, bet vēl uzņemts kā dārgs viesis.

Ja cilvēku saģiftē vaj noģiftē ar kaut kuru citu ģifti, tad bargi soda, bet ar alkoholu saģiftē un noģiftē miljoniem ļaužu, un par to neviens ģiftetājuš ne tikai neķibelē, bet vēl apbalvo ar resniem naudas makiem.

Pastāvīgi tiek apkaroti visi citi pašslepķavības veidi, bet priekš saģiftēšanās un noģiftēšanās ar alkoholu tiek atvērtas lielā vairumā dzertuves, lai dotu katram iespēju nonāvēties vaj nu ātri, lietojot alkoholu lielā daudzumā, vaj arī palēnam, lietojot to mazākā mērā.

Ja kādā kulturas zemē parādas viena vaj otra lipīga slimība, tad sabiedrība un valsts netaupa materialu līdzekļū, lai to apkarotu jau pašā dīglī, pie kam vispirms cenšas atrast un

iznīcināt tos pirmcēloņus, kuri rada slimību. Dilonis ir viena no visbīstamākām un izplatītākām slimībām, ar kuru nomirst $\frac{1}{7}$ cilvēku. Bet alkohols lielā mērā veicina saslimšanu ar diloni, gan novājinādams miesu un padarīdams to uzņēmīgu priekš slimībām, gan radīdams nabadzību un uzturas līdzekļu trūkumu, gan atstādams savu jauno iespaidu uz dzēraju pēcnācējiem. Angļu profesors Adams novērojis, ka no saslimušiem ar kolieru nedzērajiem mirst 19%, bet no dzērajiem 91%. Tapēc viņš ieteic kolieras laikā virs traktieru durvīm izlikt izkārtnes ar uzrakstu: „Šeit pārdod kolieru“. Ķīles (Vācija) univerzitates profesoru oficiālie dati par mirstību ar plaušu karsoni univerzitates klinikās ir sekoši: mirst vecumā starp 20—30 gadiem no atturībniekiem 7,1% un neatturībniekiem 66,6%, vecumā starp 31—40 g. no attur. 14,2% un neattur. 57,1%, vecumā starp 41—50 g. no attur. 28,6% un neattur. 54%, vecumā starp 51—60 g. no attur. 28,4% un neattur. 84,6% un vecumā 61—70 g. no attur. 38,3% un neattur. 100%. No augšēja redzam, ka slimības priekš nedzērajiem nav tik bīstamas, kā priekš dzērajiem.

Pie mums, kad nomirst cilvēks, nemeklē pēc pirmcēloņa, kas radījis slimību, bet parasti galvu daudz nelauzot pasaka, ka tas un tas tad un tad nomiris ar kuņģa, zarnu, nieru, aknu vaj nervu kaiti, sirds vaj smadzeņu trieku, dzīslu pārkalķošanās u t. pr., lai gan ļoti bieži šinīs gadījumos pareizāk būtu sacīt, ka nelaiķis miris ar dzeršanas kaiti, kura radīja šīs slimības. Dažās augstākās kultūras valstīs izzina katra cilvēka miršanas pirmcēloni un par iedzīvotāju mirstības zēloņiem izdod oficiālas statistiskas ziņas. Pēc šām ziņām Danijā katrs septītais vīrietis mirst no alkohola lietošanas sekām. Bāzeles pilsētas kantonā (Šveicē) caur alkohola lietošanu mirst vecumā no 30—40 gadiem katrs piektais vīriatis, vecumā no 40—50 gadiem katrs ceturtais, vecumā no 50—60 gadiem katrs sestais un vecumā no 60—70 gadiem katrs deviņais vīriatis, bet no visiem vīriešiem vecumā starp 20—80 gadiem no alkohola tieši vaj zem tā iespaida mirst katrs 7—8 vīriatis. Kā redzams, sirmā vecumā mistība no alkohola paliek mazāka, tapēc ka lielu vecumu sasniedz a) nedzēraji un b) no dabas stipri indivīdi. Ja pieņemsim, ka Latvijā $2\frac{1}{2}$ miljonu iedzīvo-

taju, ka starp tiem vairak par 1 miljonu vīriešu un ka no tiem vecumā starp 20—80 g. miris katrs 7.—8. vīrietis caur alkohola lietošanu, tad iznāks, ka Latvijā katru gadu no alkohola nomira vairak vīriešu, nekā to līdz šim ir nolaupījis karš ar lieliniekiem un bermontiešiem. Bet cik vēl nenomirs no alkoholisma sekām sieviešu un bērnu, ja atkal tiks atļauta tirgošanās ar alkoholiskiem dzērieniem!

Pirms kara Krievijā ikgadus piedzima ap $4\frac{1}{2}$ miliona bērnu, no kuriem pirmajā dzīvības gadā nomira ap $1\frac{1}{2}$ miliona, bet pavisam bērnu vecumā līdz 5. dzīvības gadam nomira vairak par 3 miljoniem. Ta tad Eiropas Krievijā vien katru gadu līdz 5 gadi vecu bērnu nomira vairak, nekā dažā labā valstī iedzīvotāju. Bet lielo mirstību starp bērniem Krievijā, un tā tad arī Latvijā visvairak veicināja alkohols un viņa lietošanas sekas.

Šveices profesors Bunge pierādīja, ka dzēraju meitas zaudē zīdīšanas spēju un ka reiz mantotā nespēja zīdīt bērnus caur iedzimtību pāriet uz to pēcnācējam un paliek par pastāvīgu mantojumu visos turpmākos augumos, pie kam starp tiem bērniem, kurus baro ar kustoņu pienu, mirstība ir 5—6 reiz lielāka, nekā starp tiem, kurus baro ar mātes krūti. No Pirogovas Komitejas datiem redzam, piem., ka Ršanas zemstes bērnu patvērsimē katru gadu nomira 88⁰/₁₀₀ un Nižnij-Novgorodas 84⁰/₁₀₀, t. i. if no 100 bērniem dzīvi palika tikai 12—16 bērni, bet Jekaterinas bērnu patversimē 1911. gadā no visiem tur ievietotiem 1060 bērniem dzīvi palika tikai 10 bērni, t. i. gandrīz visi bērni nomira. Vaj tiešam šie milzīgie bērnu mirstības skaitļi nebrēc no zemes uz debesīm un neaicina mūs uz cīņu ar Karali Alkoholu?

Morales sludinātāju izteicienu, ka „vecaku grēki tiek piemekleti pie bērniem līdz trešam un ceturtam augumam“ zinātnē visvairak attiecina uz dzēraju pēcnācējiem, jo dzērajiem dzimst vāji, neattīstīti bērni, starp kuriem ļoti daudz idiotu (planprātīgu), kropļu un slimu ar diloni, kritāmo kaiti un citām indevēm. Tapat lielākā daļa arprātīgo un ar nerviem slimojošo ir dzēraju pēcnācēji. Tādējādi alkohols rada tautas izdzimtību.

Lielākā daļa pašslepķavību notiek zem alkohola iespaيدا, jo statistika rāda, ka tajās zemēs, kurās patērē vairak alkohola, notiek visvairak pašslepķavību. Piemieram, Norvēģija kādus 50 gadus atpakaļ žūpības ziņā ieņēma vienu no pirmajām vietām, bet tagad vienu no pašām pēdējām. Samēra ar alkohola patēriņa mazinašanos šeit mazinajies arī pašslepķavību skaits.

Visiem zinams, ka katru gadu notiek daudz nelaimes gadījumu, no kuriem mirst un sakropļojas tūkstošiem cilvēku. Ja meklejam pēc nelaimes gadījumu iemesliem, tad nav grūti pārliecināties, ka tos pa lielakai daļai rada alkohols, pie kam starp strādniekiem lielam lielais vairums nelaimes gadījumu notiek pirmdienās, t. i. dienās pēc dzeršanas. Tas ļoti atgādina pazīstamo Krilova fabulu par diviem zemniekiem, kuri viens otram izstāsta savas Ziemas svētkos notikušās nelaimes un vainu par tām uzkrauj Dievam, bet viņa kaimiņš piezīmē, ka pie visām viņu nelaiem vainīga vienīgi viņu pašu dzeršana.

Tautas tiku mības pagrimšanas cēlonis arī meklejams alkoholā, jo pēc statistiskām ziņām no visiem noziegumiem pret tiku mību 82-84% tiek padarīti zem alkohola iespaيدا. Dzeršana un izvirtība ir divas nešķiramas māsas. Tapat pierādīts, ka 75% saslimšanas gadījumu ar veneriskām slimībām notiek dzērumā. Tapēc, ja gribam apkarot netiklības un venerisko slimību izplatīšanos, tad mums jakaro arī pret to sabiedroto — alkoholu.

No mūsu sērajām tautas dziesmām vien jau pietiekoši redzams, ka alkohols ir ģimenes laimes postītājs, jo „dzērajiņa ligaviņa ikvakarus gauži raud“. Dzēraja ģimenē sievai un bērniem jacieš trūkums un bads un mīlestības vietā jasanem sitieni, jazird rupjības, Jaredz varmācības. Bet latvju sievietē savās miesās zem savas sirds nes un nesīs mūsu tautas nākotni. Tapēc mūsa pienākums ir aizsargat viņu un viņas bērnus no ģimenes laimes ārditaja — alkohola.

Alkohols ir tautas nabadzības tēvs. Ta Krievija 1913. g. monopolbodēs pārdeva par 900 milj. zelta rubļu degvīna. Ja šai zumai pieskaitam vēl klāt izdoto naudu par alu, vīnu, likieriem, rumu, konjaku un citiem reibinošiem dzērieniem, kā arī naudu par spirta dedzinatavu, alus daritavu, traktieru un

traktiernieku uzturēšanu, tad iznāk, ka Krievijas iedzīvotāji tieši par alkoholu vien izdeva $2\frac{1}{2}$ miljarda rubļu gadā. Šeit vēl jāpieskaita daļa no izdotās naudas par policijas, tiesu, cietumu, naktspatversmju un nabagmāju uzturēšanu, kas galvenā kārtā vajadzīga priekš dzērajiem. Tajak, kas izdzēris apmēram $\frac{1}{4}$ stopa degvīna vaj $2\frac{1}{2}$ pudeles alus, tas vairs tanī dienā nespēj strādāt darbu. Ja nu vēl pieskaitam caur dzeršanu nokavētā laika vērtību un zaudējumus, kuri cēlās caur alkohola radītām slimībām un citām klizmām, tad alkohola nodarītā posta vērtība Krievijā pēc valstsdomnieka Čeliševa aprēķina bija lielāka par $4\frac{1}{2}$ miljardiem zelta rubļu gadā, lai gan viss valsts budžets bija tikai 3 miljardi zelta rubļu liels. No šās nodzertās naudas uz Latviju krita 80 miljoni zelta rubļu. Ta tad 1913. g. Latvija, lai pavairotu tautas nabadzību un mirstību, samaitātu ļaužu veselību un tikumību, palielinātu noziedzību un izvirtību, pamazinātu iedzīvotāju darba spēju, arditu ģimenes, radītu pašnāvības un nelaimes gadījumus, samaksāja karalim Alkoholam nodevu 80 miljoni zelta rubļu.

Kaŗa apstākļu dēļ Latvijā sajūtams stiprs uzturas līdzekļu trūkums. Tāpēc katrs labības grauds jātaupa maizei un sēklai. Bet pārvērdzami labību alū un spirtā, mēs tautai atraujām arī to pašu maizes mazumiņu un tādejādi tišu prātu radam dzīves dārdzību un pat badu nākotnē.

Latvju tauta! ja tu uzvareji lieliniekus, atsiti ilgi sagatavoto vācu iebrukumu un izcīnīji Latvijai brīvību un neatkarību, tad dodies droši cīņā arī pret savu trešo un visļaunāko ienaidnieku — karali Alkoholu un ar savu krūti aizsprosto viņam ceļu.

Mušpapirs un krogs.

Kāds cilvēks reiz iegādājās mušu papīri un nolika savā istabā uz loga. Viņš ievēroja, ka lipīgais papīrs ar katru dienu vairak un vairak pārklājās ar melniem punktiņiem; katrs šāds melns plankumiņš rādīja vienas mušas briesmu pilnu nāvi.

Cilvēks, dzīts no gara laika, sadomāja novērot, kādā veidā isti mušas iet bojā. Viena muša pielaidās pie papīra malas, pasmeķēja lipīgo šķidrumu, bet šoreiz pie laika aizlaidās.

Otrā muša sekoja pirmajai, bet viņa droši uzmetās uz papīra un drīz pielīpa pie tā.

Vēl kāda cita muša ar reizu nometās pašā vidū. Viņas jautrā zumašana drīz pārvērtās par bezizejas dusmu un šausmu kļiedzienu.

Katra muša, kura uzlaidās uz papīra, izturejās savadi.

Dažas no tām pirmajās pāris zekundēs ar milzu spēkiem mēģināja tikt vaļam, tad atkrita uz muguras un noslāpa nāvi-gajā šķidrumā.

Dažas izturejās gudraki; pamanijušas briesmas, viņas tu-rejās uz kāju galiem viegli jo viegli un mēģināja visiem spēkiem tikt vaļam. Dažreiz tas arī izdevās. Visus spēkus sanemot, viena un otra muša izrāvās iz navigā, lipīgā šķidruma, dažreiz gan pamezdama norautu kāju, vaj spārnu.

Dažas, jau gandrīz zaudedamas cerību uz atsvabinašanos, tomēr cīnījās briesmīgi. Viņas mēģināja krustiem un šķērsām pār lipīgo papīri, tikko spēdamas vilkt savas aplīpušās kājas un spārnus, ceļā uzrāpdamās uz jau mirušo biedru miesām.

Cilvēks to visu novēroja.

Viņš redzeja, cik dažādi mušas gribeja atsvabināties; cik dažādi viņas mira: citas pēc īsas cīņas, citas uz reizi atdodamās likteņa rokās. Tas bija šausmīgs, bet interesants skats.

Visvairak viņš novēroja mušu muļķību un to, ka mušas neņēma piemēru no jau bojā gājušām, kas atradās uz papīra un izcīnīja nāves cīņu.

Cilveks domāja: „tas laikam izskaidrojams ar to, ka mušām nav ne mazākās domašanas un apsvēršanas spējas.

Nevar neievērot kaudzem gulošas jau beigtas mušas, nevar neredzēt lipīgajā šķidrumā iegrimušo mušu agoniju, nevar nedzirdēt viņu sīcošo nāves dziesmu, un tomēr katra savukārt padodas kārdinajumam — pabaudīt saldo lipīgo šķidrumu.

Katra no šīm neprātīgajām mušām laikam domā, ka būs gudraka un izbēgs liktenim, ka nolaizdamās un drusku pabaudījusi, ta spēš atkal pacelties un aizlaisties.

„Cik neprātīgas gan šīs mušas“, domāja cilveks. „Viņas nespēj saprast, ka tas, kas aizvedis bojā tūkstošas mušas, spēj katru no viņām sabotāt. Kadēļ viņas nebēg no šī nelaimīga papīra?“

Atstādams mušas viņu liktenim, tas gāja pastaigāties.

Iedams pa pilsētu no vienas ielas otrā, tas nonāca kādā vietā, kur cilvekus tapat viņ slazdos, kā mušas uz mušpapīra.

Cilveks iegāja krogū un degvīna glāze, pakalpigā krodznieka sniegta, tam acumirkli atradās priekšā.

Novērosim tagad cilveku krogū — tā, kā viņš novēroja mušas. Kas šē notiek ar cilveku? Tas pats, kas ar mušām uz mušpapīra.

Dažs tikai drusku saģifitejas ar degvīnu, dzer drusciņ un laikā aiziet, līdzīgi mušai, kura lipīgajam papīram tikai pie malas pieskarās.

Šādi ļaudis dzerdami ar mēru un iesākuma, laikā aiziedami no degvīna glāzes, katrā ziņā atkal pie tās atgriežas.

Citi, iesmeķedamies degvīna, nododas žūpibai un — beidzot iet bojā.

Līdzīgi neprātīgajām mušām uz lipīgā papīra, cilveki, kas iemīļo riebigo šķidrumu — degvīnu jeb alu, cīnās, mirst, nodara sevī neizturamas ciešanas un nekad nekļūst ārā iz cilpas, kurā vieglprātīgi ieskrējuši.

Daži, kas sākuši, ar lielām pūlēm, uz kādu laiku atsvabinājās no pazeminošās kaislibas, bet galu galā tai atkal padodas un iet bojā.

Daži turas ļoti ilgi. Viņi tikko pieduras pie kairinošajām lamatām un līdz zināmam laikam dēvē sevi par „mēreniem dzērājiem“.

Bet viņu kājas atrodās jau lamatās un iz desmit gadījumiem deviņos nepaies ilgs laiks un viņa ķermenis atmetīs cīņu un ies bojā.

Ļoti reti izdodas atsvabināties no kaislības uz reibinošiem dzērieniem un tie ļaudis stāsta citiem, ka „degvīns un alus” tiem esot nekaitīgi.

Šie ļaudis ir visšaubīgākie. Viņi uzmodina citus uz dzeršanu un agri vaj vēlu paši pilnīgi atdodas tai.

Redzēdami mušpapiri jūs brīnāties par mušu bezprātību, kas bez apdoma dodas nāvē.

Nedariet pakal bezprātīgajām mušām, iedami krogū un tur upredami savu dzīves labklājību, laimi un veselību.

Apdomājiet, ka tas šķidrums un ta vieta, kura tūkstošus ievēdusi nelaimē un nāvē, darīs jums to pašu. Bēdziet no alus, degvīna un vīna, bet sevišķi **no kroga.**

Krogū dabū par naudu: alu, vīnu, degvīnu, līdz ar to par velti slimības, postu, nelaimi.

Jaunatnei.

Pirmais degis . . .

(Pasaka)

Rīta agrumā nabaga saimnieciņš gāja uz lauku pie darba. Viņam līdz bija tikai gabals sausas maizes, kuru taš rūpīgi paglabāja krūmā, tad ķēras pie darba, skubinadams savu sirmīti. Pēc pāris stundam grūta darba saimnieciņš meta mieru. Sirmīti viņš palaida pļava, bet pats gāja pēc maizes pie krūma. Viņš to mekleja, bet neatrada. Kamēr saimnieks ara, ap krāmu ložņāja velnens. Tas paņēma maizi, apslēpās aiz krūma un gribeja papriecaties, kad zemnieks lādesies par nozudušo maizi. Tomēr zemnieks it mierīgi sacija: „Laikam būs kāds paņēmis, kam gribejies ēst.“ Ar vieglu sirdi un tukšu vēderu viņš turpināja savu darbu.

Velnena prieks bija vēja. Tas devās pie sava pavēlnieka satana un ziņoja par neizdošanos: zemniekam nevarot piekļūt. „Sliņķi!“ uzkiedza tam vecais velns, „ja tu man triju gada laikā negādasi zemnieku, tad tevi noslīcinašu svētītā ūdenī.“

Velnenam sametās bail. Viņš domāja, domāja, kā dabūt apmierināto zemnieku savā varā. Beidzot viņš izdomāja. Tas apģērbās zemnieku drēbēs un salīga pie kāda saimnieka par kalpu. Bija sausa vasara, bet jaunais kalps pamācija savu saimnieku, lai sējot labību mitrā purva zemē. Visur labība izdega, bet zemniekam ar gudro kalpū bija tik bagata raža, ka nevarēja šķūņos visus graudus sabērt. „Žēl, ka daudz labības aiziet postā,“ sacija zemnieks, „visu mūžu ēzdams es tās maizes neapēdišu.“ Velnišķīgais kalps pasmējās un sacija: „Ja nevari apēst, tad dzer, izlietosi visu, dabusi krietni izpriecaties i tu, i es.“ Pēdejos vārdus viņš izrunāja gluži kļusu un berzeja savus nagus.

Viņš izmācija zemnieku dedzināt spirtu. Zemnieks izgatavoja šnabi, daudz šnaba no saviem graudiem, velnišķīgais kalps

viņam visur palīdzēja. Zemnieks pamēģināja dzert savu dzērienu, mēģināja un dzēra, dzēra un mēģināja. Viltīgais velnens steidzās pie sava pavēlnieka un priecīgi ziņoja: „Zemnieks tagad ir tavš: viņš dzer.“

Sātans gribeja pats parliecinaties. Velnens to veda uz zemnieka būdu. Zemnieks kopā ar sādžas vecako sēdeja pie pudeles un dzēra glāzi pēc glāzes. Zemniece pildīja glāzes, bet pārlēja pāri; zemnieks pikti iesaucās: „Muļķa zoss, uzmanies, jeb es tevi mācišu!“ Sātans apmierināts pasmaidīja.

Pie durvim piekļauveja nabadziņš un lūdza gabalu maizes. „Es tatšu visus badcīšus nevaru pabarot,“ kļiedza zemnieks un aizcirta nabagam durvis priekš deguna. Sātans priecīgi berzeja dūres gar sāniem.

Zemnieki tūrpinja dzeršanu. Viens slaveja otra māju, katrs lielījās ar savu gudribu. Velnens iečuksteja savam virsniekam: „Uzmani, tagad tie ir lapsas, bet drīz tie būs vilki!“ Un tiešam! No lielīšanas izvērtās zobošanās. Sādžas vecakais palika ļoti pikts un sita savam pretiniekam ģimī. Sātans aiz prieka tīri vaj gaviļēja. Velnens smējās un sacīja: „Pacieties, gan tu redzēsi, kā vilki taps par cūkam.“

Lai atmaksātu sitienu, zemnieks svieda savam viesim ar pudeli, tas mūka. Zemnieks strēipuļoja tam pakaļ. Bēglis pakrita un zemnieks klupa pār to. Abi iegāzās ielas dubļos un palika tur guļot. Sātans sita velnenam uz pleca un sacīja: „Varens zēns tu man esi. Slaveno dzērienu tu droši vien būsi pagatavojis iz lapsu, vilku un cūku asinim.“ — „Ne,“ atbildeja velnens: „dzērienu cilvēks izgatavoja no savas dienišķās maizes. Lapsas, vilka vaj cūkas asiņu dzērienā nav, bet gan pašā cilvēkā, bet cilvēks savaldās; viņš ir stiprs. Bet kad viņš bauda manu dzērienu, tad savaldišanās ir vēja un viņš top par kustoni. Ļauj cilvēkiem dzert un tev būs ļoti branga raža!“

Sātans ar prieku apkampa mazo velnenu. Tad viņš sa-sauca visus savus tuvākos apakšniekus, savus galma ļaudis. Visu sapulceto velnu klātbūtnē Sātans piekāra savam gudrajam kalpam augstāko ordeni un sacīja: „No jums visiem dzeršanas velns ir mans labākais kalps. Sekojat viņa paraugam.“ — Kopš tā laika dzeršanas velns gaviļedams ar pudelīti staigā pa pasauli un paklausīgi tam seko visa elle.

ne, lai gan tas ir pēdeja, ko sievietes sirds sajāt pret kadreiz mīlotu cilvēku.

Bēdīgo domu domādama māte izdzird mazo Karli veikli pa trepēm steigšamies. Ta nav viņa parasta gaita. Kas gan viņam atgadījies? Viņš atgrūž durvis un sauc: „Mamiņ, es dabušu kurpes! Skolotajs sacīja, lai tu man uzrakstot manu kurpju numuru.“ Par velti māte tam taujā, kas dos kurpes; viņa līdz šim vēl neka nav dzirdeise, kas vienu otru nabagu bērnu apdāvina. „Mamiņ, uzraksti,“ mazais lūdzas. „Jā bērniņ, numuru es nezinu, es jau vēl nekad neesmu tev jaunu kurpju pirkuse. Bet pagaidi vien, gan jau mēs iztiksim.“ Tu paņem pie pavārda skaliņu, nomēro mazo kajiņu un laimīgais puisens aiznes skolotajam mēru. Tas pasmaida saprāsdams un mazais starpbrīdī uzvelk kurpes. Pēdejā stundā Karlis ir izklaidīgs. Laimīgs viņš skatas uz jaunajām kurpēm. Tas uzliek pat kāju uz beņķa, lai varetu aptaustīt kurpes zoli. Piepeži kaja slīd un Karlis, apzinādamies savu vainu, noliec galvu un raksta tālāk. Tomēr patīkami tas ir, ka kājas tā klauz kā tirgotāja Fricim blakus; ar vecajām, nopliusušajām tā nemaz nevarēja.

Uz māju nākdams Karlis vaj ik uz soļa skatas savas pēdas mīkstajā sniegā. Bet iedomājies māti, zēns tecīņiem dodas uz māju, rādīt savu dārgumu. „Mamiņ, rīt iesim pie krustmātes. Man tagad ir kurpes, es varu tālu iet un tik sen jau, kad tu man to apsolīji.“ — Vecajai krustmātei kādā tuvejā pilsētiņā ir maza bodīte, bet maza istabiņa ar plauktiem gar sienam un zvaniņu pie durvīm Karlim liekas, kā paradīze.

Māte apsola, ka iešot pie krustmātes. Visu pēcpusdienu zēns priecājas par gaidāmo gājieni, no ta vien runā. Kurpites tiek nospodrinātas un par nakti noliktas pie gultiņas. Gūledams Karlis piepeži ierunājas: „Tēvam tak rītu arī sāpēs galva, viņš taču līdz nenāks?“ — „Ne, ne, bērniņ, viņam jaatpūšas,“ māte mierina.

Laimīgā bērna actiņas aizveras vēlu, bet vēl vēlāk miegs aizslēdz mātes acis. Pēc grūta dienas darba ta guļ tik cieti, ka nedzird vīra pārnākšanu. Viņš pārnāk agraki, kā parasts, jo nauđu jau visu ir nodzēris un nospēlejis; viņš ir saskaities, jo kroga biedri bēz naudas ar to negrib vairs spēlēt.

Mēness apgaismo istabiņu un jaunās kurpes pie Karļa gul-
tiņas. Karīgi piedzērušais uz tam paskatās, tās paņem un klu-
siem soliem dodas uz durvim. Gan jau krodziniēks tās nopirks,
viņš tad atkal varēs spēlēt tālak. Viņš klausas: bērns miegā
runā par savām kurpēm, nenojauzdams bēdu jaunajā dienā.

Jēkaba skurstens.

„Vaj tu redzi tur tās lielas mājas skursteni?“ prasīja man
vecais Miķelis, rādidams ar savu roku uz apzīmeto vietu. „Es
to tur saucu par Jēkaba skursteni. Tavs tēvs tur dabuja galu.“

Es nodrebeju. Nelaiimes neseju skursteni es uzskatīju ar
bailēm un ienaidu.

„Tā tad te?“ es jautāju, „Bet kā tas notika?“

„Skurstens pie tam nebija vainīgs un arī darbs nebija tāds,
ka būtu jābaidās, jo stalažas bija labas, ļoti labas, bet tēvam
bija neskaidras acis, roka viņam bija nedroša, kājas neklausīja..
Viņš redzeja balķi tur, kur ta nebija un — nogāzās. Ja, Jēkabs
bija krietns strādnieks, savu darbu viņš saprata! Kaut kāds
mulķis vis nevar tādus skursteņus uzmūret, kā šo te. Bet viņam
gribejās vienmēr iebauidīt ko labu, aizstaigāt uz krogu. Tur tas
atstāja savu naudu un visu ko. Dzīvo cilvēks tikai vienreiz,
viņš mēdza teikt, tamdēļ vajaga priecāties, kamēr vēl var. Kad
atraitnem un bāriņiem pēc tēva nāves nav ko graust — nu lai
viņi iet ubagot. Vaj ne tā? Kā tu domā?“

Vecais trallināja kādu pazīstamu dzēraju dziesmu.

Es biju pavisam apjucis; nesapratu ko atbildēt. Es it labi
sapratu, ka vecais Miķelis domāja citādi, kā teica. Es nokāru
galvu un cietu klusu. Viņš vēl vienmēr skatījās uz nelai-
mīgo skursteni.

„Nabaga Jēkabs,“ viņš turpināja gluži citādā balsī, „jā tu
nebūtu klausījis jaunu biedru, kad vēl biji jauns, tu vēl tagad
būtu pie mums. Tad tava māte varetu bez rūpēm dzīvot un
tev tad būtu kaut kas, kas rāda ceļu un māca dzīvot! Bet no
ta Jēkaba nav palicis ne zīmes, pat ne godīgas piemiņas. Kad
viņš sadauzījies guleja uz ielas bruģa, vaj zini ko sacīja meistars?
„Viens dzērajs mazak! Neseet to projam un noslaukat ielu!“—

„Un tu,“ viņš griezās pie manis, „ja arī tu kādreiz iedomājies iet teva ceļus, tad vispirms paskaties uz skursteni! Varbūt, ka viņam tad būs riebīga nelaimes garša.“

Iz cietuma.

Mūsu acim parādas varena pils. Kā liekas, tad savu lepnumu vecie mūri mantojoši no saviem senajiem apdzīvotajiem ibruņniekiem. Drūmi raugas pils mazie lodziņi un dzelzs aizžogojumi tos nedara patīkamakus. Vēl drūmaki izskatas pils iekšienē, viņas tagadejo apdzīvotāju dzīvē. Plaša ēka pārvērsta par cietumu. Jau šo vārdu dzirdot vien metas grūta sirds. Un kā gan ne? Tumša un nospiedoša ir cietuma dzīve. Cik peleks cietumnieka uzvalks, tik bezkrāsaina arī viņu dzīve. Ritos tie visi ceļas noteiktā laikā, lai iebaudītu vienkāršo brokastī, kaut ko par dienu pastrādatu un dotos atkal pie miera. Laimīgi tie, kuriem vēl atļauts strādāt. Svētdienā, kad nav strādāt atļauts, dažam ir kā slogs, stundas liekas dienu garumā, dienas kā vesela mūžība. Un tāda vienmuļība mēnešiem, pat gadiem ilgi.

Tikai reiz par dienu atveras cietuma durvis un cietumnieki drīkst iziet pagalmā, paelpot āra gaisu. Vislabāk klājas lauku strādniekiem. Lai gan apbruņotais sargs katru acumirkli atgādina zaudēto svabadību, tomēr spožos saules starus un spridziņošo gaisu tas nevar laupīt.

Dažam labam liksies, ka liels prieks sodu izcietušajam domāt par tiem laikiem, kurus tas pavadījis drūmajos cietuma mūros, prieks par to, ka tas viss nu aiz muguras. Bet kad ielas puikas rāda ar pirkstiem: „Lūk, tas tik ko izlaists iz cietuma,“ vaj kād aiztaisa durvis priekš deguna ciet, negrib to laist iekšā, labprāt neviens nedod darba un pajumta, vaj tad kāds brīnums, ka tāds nožēlojams cilvēks aiz izmisuma top par zagli, lai tikai būtu ko ēst un kur piemesties? Kas vienreiz bijis cietumā, tas ir it kā izslēgts iz godīgu ļaužu sabiedrības, kura uzņem labāk kaut ko citu savā vidū, tikai ne noziedznieku.

Bet kas gan pilda cietumus? Viegli saprotams, ka tie ir cilvēces atkritumi, kā: zagli, laupītāji, dedzinātāji u. t. t. Tie ir pastāvīgi cietuma iemitnieki jo tiem jāzicēš garākie soda gadi, bet netrūkst starp cietumniekiem arī tādu, kas tur no-

Viņa LĒS Latv. PSR
Valete bibliotē

624488 1 70-

58.924

kļuvuši aiz augstpratības vaj citiem iemesliem. Te piemērs, ka var nokļūt cietumā.

Kāda jauka vasaras svētdienas ritā jauns cietumnieks sēdēja pie aizžogota loga. Vientulība viņam tagad bija sajūtama grūtāki kā jebkad. Visi āra, jaukāja Dieva pasaulē ligsmojas, tikai viņam nebija nekā par ko priecaties.

Viņš pārdomāja visu savu dzīvi. Viņš atcereiās tos laikus, kad kā mazs zēns kopā ar saviem vecakiem svētdienās gāja iz pilsētas zaļumos. Toreiz tas smējās un priecājās par katru puķīti ceļmalā, gluži tapat kā tagad citi bērni. Viņš auga aizvien lielāks. Te nomira viņa tēvs, drīz pēc tam arī māte, — viņš palika gluži viens, vajadzēja sākt pašam par sevi gādāt. Viņš izauga liels un iemantoja draugus, kuri bieži bija jautri, līdz ar tiem arī viņš pats; dažs labs jautri pavadīts brīdis tam ienāca atmiņā.

Tomēr prieki ir nepastāvīgi, vienmēr nevar priecaties. Prieka saulei tapat janorient, kā saulei pie debesīm, bet viņam gribejās, lai tā spīdētu pastāvīgi. Tomēr tam nebija tā būt. Dzīvē mainās dažādi laikmeti: ēnainās un saulainās dienas.

Kad nu prieka saule vairs nespīdēja, tad viņš darīja to pašu, ko bija darījuši visi citi, proti: viņš nebaltās dienas slīcināja alū un vīnā. Tā viņam tapa par paraduma sēdēt krogā, un kad vakaros, labu draugu pulkā dzerot un kārtis spēlejojot laiks nemanot aizteceja, tad viņam likās, ka prieka saule nekad nenorientēs. Bet jo vairāk viņš pieradinājās pie dzeršanas, jo retāki tapa istie prieka brīži dzīvē.

To viņš tagad visskaidrak redzeja un visus tos jautros brīžus draugu pulkā iedomājās jo dzīvi.

„Un tad, tad nāca šī — ļaunā stunda, kura mani padarīja nelaimīgu, kura man laupīja zelta brīvību un godu uz visiem laikiem. Tai tumšā naktī, kad mēs iedzērušies iznācām iz kroga un ceļā sākām ķildu ar svešiem ļaudīm, kurus es nekad vēl nebiju redzejis, kuri man neka ļaunu nebija darījuši.“

Kā es biju pārnācis mājās, to es vairs nezīnu, bet otrā dienā viņi nāca un mani aizveda. Tanī briesmīgā naktī es biju kādam no ienaidniekiem sitis, sitis kamēr tas vairs nebija spējis uzcelties. Bet es no tā visu vairs it neka neatceros, gluži neka. Bet raudat es raudāju, kā izkults bērns, kad man

parādīja jauna cilvēka liķi, apmēram manā paša vecumā, kā viņš tur guleja zārkā. Nekad neaizmirstīšu sastingušo seju ar izdzisušajām acīm!

„Viņš bija savas mātes-atraitnes vienīgais dēls un es to biju atņēmis viņa mātei, atdot tai vairs nevarēju. Te nu es sēžu un nevaru padarīto vairs par labu griest.”

Viņš rūgti raudāja.

„Tagad es tikai redzu, ka tas nav nekāds īsts prieks, ko rada vīns. rieksts ko alkohols mums sola ir viltīgs, nepastāvīgs. Īsts prieks dara acis gaišas, ausis dzirdīgas, cilvēku veselu un laimīgu; bet mani alkohols padarīja aklu, kurlu, slimu, nelaimīgu un nožēlojamu uz visu mūžu.”

„Tas taču salti meli, ko ļaudis stāsta, ka mana nelaime notikuse reibonī. Es nemaz nebiju apreibis, bet tikai „jautrs”, jo mēs nebijam nemaz daudz dzēruši. Un tomēr savā pārgalvībā es nemaz nenoskārto, ko daru, nevarēju noskārst, jo kātrs pilienu riebigu nāves zaļu aptumšo prātu. Nekad un ne pilienu no tām vairs neņēmsu mutē!”

„Bet vaj man būs tas vēl iespējams? Kad tapšu atkal svabādība, vaj varešu uzsākt jaunu dzīvi?”

Ilgi viņš tur sēdēja domās nogrimis un asaras nemitoši plūda par bālajiem vaigiem.

Izdevīga diena.

Jauna gada rīts. Noskan durvju zvaniņš. Pie durvim stāv kāds vīrs un lūdz, lai uzņemot savā namā kādu jaunekli, kurš guļot ceļmalā sniegā.

Zīņkarīgi visi steidzami pie negaidītā viesā. Tavu brīnumu! Tas jau ir mūsu maiznieka mācekļis, kurš mums tik ilgi lika gaidīt uz jauna gada pīragiem, kuri, nepacietīgi tapuši, devušies uz savu roku no groza laukā, izkaisījušies turpat sniegā. Bet zēns guļ kā beigts.

Mēs viņu ienesām siltā istabā pie krāsns, berzejām ta locēklus un lējam ta mutē melnu kafiju. Beidzot zēns atver acis un maz pamazam nāk pie samaņas. Bet te piepeži ta gīmīs paliek bāls, kā krits, zīme, ka tam top nelabi.

Pēc kāda laiciņa tas pāriet un zēns grib nepamanīts aiziet projām. „Pagaidi, zēn, sasildies krietni un sildidamies pastāsti, kamdēļ tu jauna gada rītā gāji guļēt ielas malā sniegā?” Nokaunejies tas iespēžas kaktā un stāsta, ka tas kā jauna gada rītā gandrīz visur tapis pacienāts ar vīnu.

„Divas pirmās glāzes es izdzēru,” tas stāstīja. „No tām citām es iedzēru tikai pa malkam. Vīns man sakāpa galvā un tā man dega kā ugunis.

Iešana man tapa vienmēr grūtāka, it kā svins būtu ieliets kājās, es streiņuloju no vienas ielas malas uz otru, kamēr pakritu. Kas vēlāk ar mani notika — neatceros.”

„Ta tad tu pirmajā jauna gada dienā uztaisīji krietnu dašu?” Zēns nokaunejies skatās uz zemi. Viņš sakož zobus, bet nevar savaldīties aiz kauna un no žēlām raudadams un elsdams tas saka: „Es viens pats vien neesmu vainīgs; nedrīksteju taču būt nepieklājīgs.”

Visi cieš kļu. Man dusmas un īgnums uz ļaudīm, kuri tik neprātīgi. Cik viegli vareja gadīties, ka apreibušais zēns sniegā būtu nosalis. Tā, gribēdami zēnu apdāvināt, tie viņam būtu laupījuši visu dārgāko — dzīvību.

„Nakošo reizi es tiešām būšu tik nepieklājīgs un vman pasniegto vīnu izliešu zemē turpat acu priekšā,” piezīmē uztrauktais jaunais cilvēks.

„Tas pareizi,” saku viņam atvadoties. „Turpmāk tu droši vien atcerēsies šo rītu, ja tev kāds piedāvās alu vaj vīnu un tādu dāvanu atraidīsi. Un ja tu savam ša rīta solījumam paliksi uzticīgs, tad šis jauna gada rīts būs par svētību visai tavai dzīvei.”

* * *

Gadījumu, kad izdevība piedzerties ir ļoti daudz. To var panākt ne tikai jaunā gadā, bet katrās svīnībā, katros ģimenes svētkos, katrā atklātā izrīkojumā, jo gandrīz bez izņēmuma visur top dzerta glāze vīna.

Daudz svētku dienās līst lietūs un boja svētku priekus, bet vēl daudz vairāk cilvēka cienības un sirds miera tiek iznīcināts caur svētku vīnu.

Vecs sakāms vārds saka, ka izdevība padara par zagli, un tik pat liela patiesība arī tam, ka izdevība padara par dzēraju.

* * *

Nelietīga reibinošu dzērienu lietošana šimbrīžam bez šaubām ir lielākais cietumu apgādatajs.

* * *

Peedzēries kareivis apkauno ne tik vien sevi, viņš ir par kaunu savam mundieram, saviem biedriem, savam karogam.

90% no visiem likuma pārkāpšanas gadījumiem top izdarīti dzērumā. Ceļš uz cietumu ved caur krogu.

Sapnis.

„Vecā, ko nozīmē tas, ka sapnī redz žurkas?“ prāsija brokastī ēzdams kāds ostas strādnieks savai sievai un stāstīja sapni, ka pa istabu skraidījušas četras žurkas. „Viena bija tik liela, kā kaķis, divas citas tik vājas, kā asakas un ceturta aklā.“ Ilgi neapdomājusēs sieva izstāstīja sapni: „Taukā žurka ir krodznieks, kuram tu atdod savu peļņu. Abas vājas žurkas esmu es ar mūsu bērnu un aklā žurka esi — tu pats.“

Reibonis.

„Kas vēl nekad nav piedzēries, tas nava īstens vīrs“, atskan vagonā no kāda duča aizsmakušu balsu. Dziedataji ir kareivji, kuri atgriežas mājup. Dziesmai sekō rupji joki, zobōšanās. Katrs vārds, ko tie runā ir vaj muļķība, vaj piedauzība citiem braucejiem. „Neskaties turp tie ir pilnā“, saka kāda māte savam bērnam, „piedzērušos nevajadzētu laist pasažieru vagonos“. Vīrs, kurš sēd zaldatu tuvumā ievirzas kādā kaktā, lai sevi nodrošinātu pret negaidītiem grūdieniem no dziedataju puses un norūc pie sevis: „Piedzērušies lopi“. Un es skatos klusi uz trokšņotajiem un domāju, ko visu gan alkohols var padarīt ar cilvēku. Man par lielu prieku nakamā stacijā iekāpj kāds dzelzceļa ierēdnis. Šo vīru es ļoti cienu. No vienkārša strādnieka viņš tapis par stacijas priekšnieku. „Ko jūs domājat par dzēraju dziesmu?“ es tam jautāju. „Ja“, tas atbildeja, „es jau 46 gadus kalpoju uz dzelzceļa, bet vēl nekad neesmu bijis piedzēries“. Gribās vecajam vīram spiest roku un sacīt: „Kas vēl nekad nav piedzēries, tik tas ir krietns vīrs?“

Reibonis ir nedabīgs, slimīgs stāvoklis, kas ceļas caur alkohola iespaidu uz cilvēka smadzenēm. Slimais jūt alkohola iespaidu un izrāda to ar jeb pret savu gribu caur saviem darbiem un runu. Tomēr miesa atsvabinās no alkohola, slimība pāriet, tikai slimības pēdas paliek tāpat kā pēdas paliek no naglas, kuru palaidņa roka iesit galda.

Piedzērušus izsmej, ķircina. Tas nav pareizi. Labāk ir tādos gadījumos novērot, par ko alkohols cilvēku spēj padarīt un no tā smelties mācību. Piedzērušo, diemžēl, ir ļoti daudz. Tirgus dienās, algas izmaksas dienās, svētkos to ir visvairāk. Svētdienās ir vairāk, kā darbdienās, vakaros vairāk, kā rītos. Kur jau tiek dzerts, tur bieži var sastapt piedzērušos.

Tur ielas malā dubļos un aukstumā guļ kāds vīrs. Vaj viņš beigts? vaj guļ? To purina. Viņš rūc. Viņš ne locekļa nevar kustināt. Kā viņš nogāzies, tā palicis guļam. Tas ir daudz dzēris. Alkohols viņam laupījis miesas un gara spēkus. Upuris gulēs tik ilgi, līdz ļaunais gars to atstās.

Otrs streipuļo pa ielu; viņš svārstās pa labi un kreisi, lādās. Viņš pastāvīgas bailēs, ka nekrīt, citi no viņa izvairas. Runāt viņš nevar tikai šļūpst nesaprotamus vārdus. Skats viņam bez dzīvības, nedroša viņa roka. Tas ir cilvēks bez jēgas.

Vēlu naktī kāds pārnāk mājās. Viņš grābajās gar durvju kliņķi, klūp pār sliegsni. Dūsmās tas sāk lādeties un lamaties. Viņš traucē maziņo saldo miedziņu. Viss viņu kaitina, viņš draudē, sit, sadauza traukus, lietas. Izbijušies mājnīeki no viņa bēg kā no plēsīga zvēra.

Piekvēpušajā kroga istabā sēd pulciņš kroga brāļu. Tumši deg lampa dūmu un iztvaikojumu pilnajā telpā. Kāds no viesiem atbalstījis galvu rokā; viņš snauž. Viņš guļ pie kroga galda, bet mājās pie grūti saslimušā bērna gultiņas sēd sieva. Guletāja biedri skaļi sarunajās. Viņi to visadi izzobo. Tie lielās ar savu gudrību, sit dūres uz galda un savā muļķībā domā, ka esot bagāti un vareni.

Arajs ar lauku, ņemdams alkoholu palīgā. Garam gājeji, redzedami padarīto darbu, saka: „Ahā, tas nu atkal ir bijis pilnā!” Tā darbs nodod savu daritaju, dod liecību par to, ka alkohols traucē prāta darbību, laupa goda prātu un darba prieku.

Ir svētdiena. Iet pulciņš jautru jaunekļu. Tie skaļi dzied, trokšņo, pārgalvīgi smeļ. Viens jautro pulkā ir kluss, bāls un savārdzīgs tas turās savrūp. Citiem nemanot viņš aizvelkas klusītiņam projam, kaisīt uz ceļa vārnām barību. Tā alkohola ir bēdas un prieki vienoti; priekiem tūlit seko „vai!“ — paģiras.

Pametisim slepu skatu muižtura namā. Muižturis ir ļoti pieklājīgs, saprātīgs, turīgs zemkopis. Viņa dabā nav izšķiest daudz vārdu pie darba. Tas tikko bijis pilsētā pie kāda paziņa un iebaudījis glāzi vīna. Vīns dara savu: klusais, nopietnais vīrs ir jautrs, plāpīgs, bet arī ļoti uztraukts. Pēc pusdienas maltītes viņš iet noguleties, uzcēlies nav pie laba prāta, vaid un rūc par galvas sapem.

Te mēs redzējam dažādus apreibušus cilvēkus. Visi apreibināti caur alkoholu, sekas pie visiem tās pašas. Visos gadījumos, kad cilvēks lieto alkoholu, viņš zaudē no savas cilvēka cienības. Pēc pirmās skurbas cilvēks to gaiši noprot un tamdēļ kaunās, bet biežāki atkārtojoties, dzērais zaudē kauna jūtas, sāk pat lielīties, ka esot bijis krietni sameties. Ir daudz tādu dzēraju, kuri nekad netiek iz dzeršanas ārā — skaidrā prātā.

Reibonis ir saģiftešanās caur alkoholu. Ja cilvēka veselība arī daudz var panest, tomēr bojāta ta top vienmēr. Ja kāds aizdedzina savu māju, jeb ievaino savu līdzcilveku, tad tādu sauc pie atbildības. Bet kas pats piedzerās jeb otru piedzirda, tos pie atbildības nesauc, tomēr sodu tie dabū bārgu.

„Pastāvīgs piliens izgrebj akmenī dobumu; grēka alga ir nāve. Tēva grēki top piemekleti pie bērniem līdz trešam un ceturtam augumam.“ Diloņa slimnieku sanatoriju ārsti, vajprātīgo direktori, pārmācīšanas namu un tam līdzīgu iestāžu priekšnieki visi vienprātīgi atzinuši, ka izskaužot alkoholu iz pasaules būtu noversts ļoti daudz nelaimes.

Tas neattiecas uz mani.

Kad Ziemeļ-Amerikas Savienotās valstīs St.-Lui pilsētā nodibinājās atturības biedrība, tās priekšniecība griezās pie kāda bagata muižnieka pilsētas tuvumā ar lūgumu dēļ pabalsta. Atbilde uz lūguma nebija nekāda laipnā un kad viņam gribeja

paskaidrot, no kāda svara atturības biedrības un ka jasper stingri soļi pret dzeršanu, tas it strupi atbildeja: „Tas neattiecas uz mani.“

Pēc dažām dienām tas priecīgi devās uz staciju, lai sagaidītu savu kundzi ar abām meitām, kuras atgriezās no kāda ceļojuma. Viņa tīrasiņu zirgi to aiznesa kā spārnos turp; jaunie rati bija tik smalki, tik ērti. Bagatais kungs bija pie ļoti laba prāta un pašlaik domāja par kādu jaunu uzņēmumu, kas to varbūt padarīs otrtik bagātu. Kad viņš piebrauca pie stacijas, tad novēroja, ka ļaudis bija uztraukti un runāja par vilcienu saduršanos, par to izlūkšanu no sliedēm.

„Tikai mierīgi,“ sacīja viņš pats sev. „Te mums ir kādas divdesmit piecas dzelzsceļa stigas. Un ja arī kas būtu atgādijies, vaj tad tas būtu noticis taisni uz Misisipi ceļa?“ Tomēr nemierīgs viņš bija. Te bij kaut kas, kas uz viņu attiecās.

Viņš griezās ar jautajumu pie stacijas priekšnieka. Nelaime bija notikuse tomēr uz Misisipi līnijas, pāris jūdzes no St.-Lui.

„Piecsimts dolaru par lokomotīvi, kura mani aizvestu uz nelaimes vietu!“ izsaucās bagatnieks.

Stacijas priekšnieks parausta plecus. „Ļoti žēl.“

„Tūkstoš dolaru!“

„Ari par desmit tūkstošiem dolaru Jūs nevaram vest, jo nav nevienas svabadas lokomotives. Paciešaties tikai! Ārsti un slimnieku apkopejas jau ir izsūtīti. Palīdzība taps sniegta, tik ātri cik tikai iespējams.“

Bals aiz uztraukuma, grūtu sirdi, staigā bagatais kungs gar sliežu malu; briesmīgi lēni iet stacijas pulksteņa rādītājs. Pusstunda tam izliekās kā mūžība. Beidzot pienāk gaidītais vilciens. Preču vagonā ievietoti liķi. To starpā ir viņa kundze un vecākā meita. Jaunākā meitu tas atrod citā vagonā, ta ir grūti ievainota, sakropļota uz visu mūžu.

Tas tiešām uz viņu attiecās!

Un kas bija nelaimes cēlons?

Kāds sliežu bīdītājs bij dažas glāzītes šņaba par daudz iedzēris.

„Tēt, paliec mājās!“

Bija agrs rīts. Saulīte kaisīja spožu zeltu uz namu jumtiem un skattījās smaididama pa jumta lodziņu uz divām ziedošām fuksijām, kuras stāvēja uz loga. Pār istabu bija izvilktis striķis, uz kura karājās tikko mazgatās apkaklītes un krekli un liela kaudze veļas bija sakrauta kurvī pie krāsns. Gludinamais dēlis bija gluži karsts. Kāda jauna meiča stāvēja pie tā. Spožā saulīte skatījās tai seja un gludināmā dzelzs slīdeja viegli pār baltu kreklu. Baltie pirkstiņi gludināja kādu krociņu, vaigi kaisa, acis spulgoja un smaidīja.

Agri, agri bija cēlusēs meitene, lai paspētu laikā izgludināt veļu, kas stāvēja lielajā grozā. Bija tik jauka diena un vēl svētdiena turklāt. Kad viss būs padarīts, viņa aiznesīs izmazgāto veļu, bet būs droši vien atpakaļ, iekam tēvs celsies. Tad ta vārīs kafiju, labi stipru kafiju, jo tēvs to bieži rāja, ka ta viņam vārot ne kafiju, bet trauku ūdeni, atnesīs maizītes un svaigu sviestu.

Saules stari rotājās ar meitenes matiem, vaigi kaisa aiz darba steigas, viens gabals pēc otra tapa gatavs un dziesmiņu trallinot bija arī pēdejais gabals izgludināts.

Ta salika veļu kārtīgi grozā, nogludināja matus, paklausījās brīdī pie istabas durvīm, vaj tēvs vēl guļ un tad uz pirkstgaliem izsteidzās laukā.

Istabā palika gluži kļuvi, tikai mušas sīca un pacēlās garaiņas no vēl mitrā gludināmā dēļa. Apakšā uz ielas ar troksni tapa apturets tramvajs. Otrā istabā kaut kas sakustejas. Tad bija dzirdama ūdeņa liešana un tapa ņemti zābaki. Beidzot atvēras durvis un pa tām ienāca kāds vīrs un skatījās izbrīņies visapkārt. „Emma,“ viņš sauca, bet kad nebija atbildes, tad izgāja priekšā un sauca vēl reiz.

Vīrs bija meitenes tēvs. Mati viņam šķipsnām nokarājās uz pieres, acis raudzījās kā bez dzīvības. Rokas pastāvīgi drebeja. Viņš apsēdās uz kāda krēsla un acis sarāvis skatījās kaklā. Likās, it kā viņš nevēretu saules gaismā skatīties. Dziļas grumbas bija izvagojušas ta seju.

Drīz pārnāca Emma. Veikli viņa nolika gludināmo dēli pie malas un klāja galdū. Kad kafija bija ielieta, sēdās pie galda arī tēvs. Viņš paņēma rīcienu maizes, bet roka tam tā

drebeja, ka nevarēja maizi ar sviestu apsmēret. No kafijas gandrīz puse izlija uz galda. „Redzi, bērns,“ viņš sacīja, „kur vāji mani nervi. Tu vareji pārtecēt pār ielu un atnest man pudeli laba vīna. Tu nevari iedomaties, cik tas noderīgs vājiem nerviem.“

Meitene viņu brīdi izbrīņusēs uzskatīja, tad asaras viņai saskrēja acīs. „Kadēļ tu raudi?“ jautāja tēvs izbījies. „Tēt,“ sacīja meitene raudādama, „vaj tu tiešam doma, ka vīns stiprinās tavus nervus? Vaj tu nemaz nenojau, ka taisni tas tev viņus ir sabojājis? Tēt mīlo, atmet dzeršanu, iekam vēl nav par vēlu. Nedzer vairs ne piliena. Es tevi lūdzu manas nelaika labās māmiņas piemiņas dēļ, nedzer!“

Tēvs vispirms bija pārsteigts par meitas vārdiem, tad viņš sāka to rāt. Viņš neesot nekāds dzērajs, nedzerot nekad par daudz; tomēr meitene palika pie savām domām un tie pacēlas no galda saģusi.

Tēvs steigšus ģērbās. Kad viņš jau paņēma cepuri, meita lūdza to palikt mājās. „Man šis tas jaapgāda!“ tas viņai atteica. Bet meitene nepielaidās, atgādinaja māti un lūdza tēvu nākt viņai līdz uz kapsētu pie mātes kapa. Lai gan ne labprāt, tēvs tomēr pieļāvas.

Nemierīgi tas staigāja par istabu, kamēr meita to kārtoja un tad viņi abi kopā gāja uz kapsētu.

Emma paņēma abas ziedošās fuksijas līdz, lai tām puškotu mātes kapu.

Ja, kad māte vēl dzīvoja! Kas tie bija par zelta laikiem. Tad tēvs vēl nedzēra. Toreiz viņam bija laba vieta, viņš daudz nopelnīja. Bet kad māte saslima un noguleja pusgadu uz gultas, nevarēdama vairs pienācīgi apkalpot saimniecību, tad tēvs sāka meklet mieru un omulību ārpus mājas. Un kad māte mira, tad aiz bēdam un sirdssāpēm viņš pilnīgi padevās dzeršanai. Un tagad, tagad viņam nebija pat vairs ne vietas, lai gan viņš to no meitas slēpa.

Viņi stāveja pie mātes kapa. — Ir brīži cilveka mūža, kuros tas pārdzīvo ļoti daudz, bez ka to spētu vārdos isteikt. Ir brīži, kad cilveki spēj ieskatīties viens otra dvēselē, pilnīgi saprasties. Šādu brīdi piedzīvoja Emma pie mātes kapa. Viņa pārdomāja sava tēva dzīvi ciktāl to atcerejās un ar sāpēm at-

zina, ka tam vajadzēja tā notikt. Tēvs pats turpretim pardo-
māja savu turpmako dzīvi. Viņš paredzēja, ka beigs savu dzīvi
kā dzērajs. Vēlu vakarā tie gāja uz māju. Daudz mierinošu
vārdu sacīja Emma savam tēvam. Caur savu sirsni un mīle-
stību viņa gribeja tēvu glābt, kurš bija ka salausts. Viņš ap-
solījās vairs nedzert, lai gan klusībā šaubījās, vaj varēs turet
solījumu. Ari meita baidījās, ka viņš tikai nekrīstu dzeršanai
par upuri. Līdz vēlai naktij viņa sēdeja un domāja par to, kur
atrast palīgu. Kaut viņai bijis viens vienīgs cilvēks, kas te
zinātu atrast padomu.

Tad viņa kaut ko atcerejās. Toreiz, kad vēl māte bija
dzīva, kādā priekšlasījumu vakarā viņa bija dzirdejusi kaut ko
par cīņu pret žūpību. Sevišķi sievietes bija tapušas daritas uz-
manīgas ņemt dalību atturības kustībā, cīnīties pret tautas
ienaidnieku — alkoholu.

Toreiz priekšlasījums tai bija izlicies briesmīgi garlaicīgs
un klusībā viņa smējusēs par „trakajiem atturībniekiem.“

Bet kā būtu, kad viņa griestos pie tā vakara runatajas?
Tās vārdu un adresi viņa it labi zināja. — — — — —

Cetrpadsmit dienas vēlāk Emma ar tēvu pastaigājās par
pilsētas ielām un abiem bija ļoti laimīga sajūta. Viņi bija uz
ceļa, pa kuru tie cereja sasniegt laimi. Viņa ceļu mērķis bija
atturībnieku sapulces nams.

Kad viņi vēlu vakarā atgriezās mājās, tie bija apmierināti.
Viņi zināja ka ir atraduši sevīm draugus, jaunu cerību, glābiņu
no nelaiimes, no šausmīgā nezvēra — ar vārdu sakot — viņi
bija atraduši laimi.

Balta puķe.

Ausa svētrīts. Baigu sapņi nomocīta no bērniņa raudaša-
nas pamodās jaunā novārgusē sieviete. Bērniņu aijadama tā
paškatījās uz gultu sev līdzās un redzedama to tukšu, sāka
raudat un lūgt Dievu, kā to bija neskaitamas reizes darijuse.

Te atvērās durvis. Pa tām ienāca zēniņš, baltā rupja
krekliņā, balganiem matiem, kuri bija izbužināti cekulu cekulos un
jautāja mātei: vaj tētiņš vēl neesot pārnācis un kur viņš īsti esot?

„Nezinu . . . Laikam jau krogā,“ māte atteic raudadama.

„Es iešu un vedīšu to mājās, jo kad tu, māmiņa, raudi, tad es tā kā tā nevaru gulet savā gultiņā.“

„Nac, dēliņ, pie manis; čučēsīm abi divi. Gan jau tētiņš pārņaks.“

„Nu, nezin vis vaj pārņaks! es iešu labak, vedīšu viņu...“

Māte gribeja teikt, lai Karlits iet vien gulēt, bet viņa sajuta, ka tiklab viņa pate, kā arī puisens gulēt nevarēja. Nemiers un bažas par tēvu viņus abus mocīja.

„Nu ej, dēliņ! Bet vaj tu ceļu zini uz dzirnavu krogu. Citur jau tētiņš nav, kā tur!“

„Zinu, māmiņ!“

„Nu, tad ei, ej, bet izej klusitiņam!“

Un tad Karlits, kā kaķīts, klusitiņam līda caur saimes istabu un aisteceja mundri pa ganu vārtiem. Ceļu uz dzirnavu krogu viņš zināja it labi.

Kapēc tēvs dzēra, par to Karlis klusībā vēl neprata sev prašņat un domāt. Bet viņš saprata, ka šī tēva vājība bija visai dzimtai, visai mājai par postu. Sevišķi viņam bija māmiņas žēl, bet žēl bija arī tētiņa, kurš pret viņu bija tik labs.

Droši, gandrīz dusmu pilns, Karlits satvēr dzirnavu krodziņa kliņķi.

„Teikšu tētiņam vienkārši: nāc tētiņ, uz maju, māmiņa raud un mēs nevaram bez tevis it nemaz vairs gulet.“

Karlits iegāja. To vīru, kas pie bufetes sēdeja, viņš pazina it labi, kaut gan tas bija ar muguru pret durvim, un galvu pār bufeti noliecis snauda. Tas bija tētiņš. Un tur uz sola gar sienu guleja vēl viens un murmināja un uz gara galda vēl viens, bet tas nemurmināja, bet krāca aizsmacis, tādā balsī, it kā tas būtu briesmīgi piekusis. Bufetes durvis bija jau aizslēgtas.

Tētiņa priekšā uz bufetes atradās pudele ar alus saskalam, cigaru pelni, glāzes ar iedzeltanām padibenem, klingēru un desu krikumiem.

Karlits piegāja pie tēva un raustīja to viegli pie pleca.

„Kas tev par daļu! ej un dari kas tev pienākās! tēvs murmināja.“

„Tēt, tēt, nāc uz maju!“ Karlits raudošā balsī sauca un purināja tēvu pie rokas.

„Tu? Ko tu te meklē?“ tēvs miegaini jautāja.

„Tēt, mīļais, nāc uz māju. Mammiņa teica... ja, mammiņa teica, lai tu tālīt nākot,“ Karlīts svarīgi noteica.

Tēvs paskatījās savadu stingru skatu uz Karliša, neteica nekā un piecēlās.

Uz māju iedams tēvs iedeva savam zēnam klingeri, kuru tas gāršīgi sāka ēst, palikdams pie tam tēvam gabaliņu nopakaļ. Tēvs, pa priekšu iedams, dikti streipuļoja, un Karlišam tēva gaita izskatījās tik jocīga, ka tas sāka gārdi smieties.

Bet te Karlīts atkal iedomājās par māti, ka ta sēd mājā uz gultas malas mazo aijadama un raud... un te tētiņš piedzēries streipuļo par apsmieklu visiem un visam... streipuļo un nav vairs sriprais, drošais tētiņš. Karlītim metās žēli ap sirdi. Asaru pilnu skatu Karlīts lūkojās, kā tētiņš gāja; kā slims, kā pavisam novārdzis. Zēnam bija brīnums, kā viņš varejis smieties, viņš sajuta, ka par to vareja raudat, tik raudat.

Arī tēvs raudāja.

„Vaj tu piekusis esi, tētiņ?“

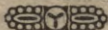
„Ja, Karlīt, es — — es — — es esmu piekusis, pavisam nespēcīgs, nāc!“

„Karlīt, vaj mammiņa teica?“

„Ja, lai ejot uz māju!“

Un viņš paņēma dēliņu pie rokas, apsēdās uz celma un vilka cieši, cieši savu bērnu sev pie krūts.

Sāsinats pēc J. P o r u k a.

Sievietes un alkohols.

Otilijas Riekstiņ.

Alkoholisms apspieš un traucē savu cienītāju garīgo un fizisko attīstību, izplāta postu, nelaiemes un slimības viņu starpa. Ir ļoti daudz tādu kas apgalvo, kā mūsu dzīves iekārta negribot spiežot a preibinaties un kaut uz brīdi aizmirst dzīves nastas un likstas. Ir fakts, ka alkohola reibonis visu citu nomāc, bet — ja viņš pārgājis, tad dzīve ne par matu nav tapusi labaka, jo slikts, mitrs pagraba dzīvoklis nemaz nepaliek gaišāks un sausāks, ja strādnieks savu grūti pelnīto dienas algu atstāj kņeipē, maize ar to nepaliek lētāka un vieglāki pieietama, ja tas ievērojamu daļu graudu ieņem šķidrā veidā un guļ kaut kur ielas malā, ja galva palikusi tik smaga, ka kājas to vairs nevar nest! Bez tam — ievērojama daļa veselības un darba spējas paliek kņeipē. Alkoholisms ir garīgas izvirtības, tumsības un iznīcības simbols, tadēļ visiem spēkiem jācinās pret to. Jācinās nevien atsevišķiem indivīdiem, bet veselām organizācijām un sabiedrībām, veselām valstīm. Atsevišķs indīvids daudzreiz nespēj atturēties vilīnašanai iebaudīt glāziti. Organizācijās turpretim tāds bezrakstura indīvids pat negribot spiests atturēties dēļ citu priekšzīmes, iedvēsmas u. t. t.

Ar sajūsmu mēs atturībnieki novērojam pretalkohola kustību, kura sevišķi pēdejas dienās atkal plašākos apmēros pievelk mums cīņas biedrus; acīs krīt tikai tas, ka latviešu sievietes pretalkohola kustībā nespēlē gandrīz nekādu lomu, un, ja piedalās pie atturībnieku pulka, tad tā kā — nedroši, kā šaubīdamies, vaj viņām tur vieta. Un tomēr — atturības kustības galvenā darbiniece var būt un ir sieviete, tadēļ arī latvju sievietei jāatmet vienaldzība un jastājas vaj nu atturībnieku cīnītajai rindās, vaj, ja iespējams, — pašā priekšgalā, jo celš uz alkohola apkarošanu atverās trīskārtīgs: kā jaunavai, sievai un mātei. Sieviete cieš no alkoholisma tieši, t. i. ja viņa pati dzer,

un netieši — ja viņas tēvs vaj vīrs ir dzēraji. Alkoholiķis vīrs sagīftē nevien pats sevi, bet arī savu sievu un savus pēcnācejus. Ņemšu vispirms sievieti kā māti, jo tā ir vissvarīgākais faktors mūsu dzīvē: dod un audzina jaunus pēcnācejus; sievietes-māte stāv ciešā sakarā ar bērnu priekš un pēc dzimšanas. Vislielākais % dzēraju, epileptiķu, idiotu, izvirtuļu, slepkavu u. t. t. cēlušies no dzērajiem vecakiem, — tie nav spējīgi savus bērnus pienācīgi audzināt; neskaitami daudz bērnu ar pārgru alkohola baudīšanu tiek miesīgi un garīgi nonāveti. Gan saka, kā par dzēraju neviens nav piedzimis un tikai pamazām — kāpienu pa kāpienam cilvēks paliek par dzēraju — tomēr alkoholismam jau ir likts pamats bērna ķermenī, ja viņam tiek dota dzīvība alkohola reibonī. Mūsu tautas nākotne atrodās sievietes-mātes rokās, tadēļ te nedrīkst būt laipošana, nedrīkst būt pat sātība, jo tā ir krišanas resp. piedauzīšanās akmens katram nespēcīgam raksturam — bet vienīgi stingra atturība no reibinošu dzērienu lietošanas.

Pirmā atturības idejas izplatītāja starp bērniem ir māte. No rīta līdz vakaram tā ir pie bērna, stāv tam pat garīgi tuvaku, nekā tēvs, kuru bērns redz tikai vakaros pēc beigta dienas darba un daudzreiz pat iereibušu. Māte var likt pamatu riebumam pret alkoholu bērna dvēselē, rāidīdama gan bildēs, gan piemēriem iz dzīves tos ļaunumus, kādi ceļas caur dzeršanu. Bet šē jāievēro viens galvenais noteikums: mātei pašai jābūt obligatoriski atturīgai; viņas vārdiem jāskan ar darbiem: bērni parasti skatās un klausās uz katru mātes vārdu kā uz svētako patiesību, bet ja māte mācīs, ka alkohols kaitīgs un jāuzskatā par nāvekli, un tomēr pate — varbūt pat slepeni — iedzers kādu glaziti, tad viņas vārds neatstās uz bērna pienācīga iespaida; bērns sāks šaubīties par mātes vārdu nopietnību.

Mājās mātei jāraugās uz to, lai bērns nedabūtu ne pilites alkohola; tādai mājas audzīšanai būs paliekošs iespaids visā turpmākā dzīvē, jo, iepazīnies ar alkohola ļaunumiem mājās, bērns skolā varēs derēt pār priekšzīmi citiem bērniem un viņa neradīsies vēlēšanās iepazīties ar alkohola garšu personīgi. Tādā ģimenē, kur abi vecaki dzer, bērnā, protams, nevar attīstīties atturības jūtas; bet ja tēvs vien dzer, — bērns var piemēru ņemt no mātes, redzedams, ka māte tomēr nedzer, kaut

ari tai jacinās ar divejādu ļaunumu: ar sliktiem dzīves apstākļiem un — ar dzēraju tēvu. . . Mūsu ķermenis nav tā ierīkots, ka tas bez pretošanās uzņemtu reibinošas baudu vielas. Bērna ķermenis daudz vārigāks un daudz ātrāk pieietams alkohola nāvīgajam iespaidam. Daudziem būs bijuši izdevība novērot, kādu gīmi saviebj bērns, kad tam ar varu spiež izdzert pirmo glāzi alus vaj degvīna — tas daudzkreiz dabon stipras galvas sāpes ar vemšanu, — bet — otrā glāze tādas sekas vairs neizsauc, jo ķermeņa audi alkoholu jau pazīst.

Pat viskaitīgākā forma, kādā alkohols tiek lietots, — degvīns — liekas daudziem vecākiem un audzinātajiem derīgs bērniem. Mēs gandrīz ikdienas redzam skatus, kur jauns zēns tikpat sirsnīgi tver pēc pudeles un iemet, ka vīrs ar sirmu bārzdu; sevišķi tāda iedzeršana iznāk uz laukiem dažāda veida talkās, pie plaušanas un kulšanas, pilsētas pie ielu bruģēšanas, tiltu būves u. c. Mums jānostājās uz tā redzes stāvokļa, kā alkohols veselību posta, kādā veidā to arī lietotu; un kā ir vienalga, vaj strādnieku šķiras zēns uz ielas iedzer monopolu, vaj labako aprindu atvasite zaļona iemet liķieri, ķimeli, konjaku, šampanieti vaj cita kāda skaista nosaukuma dzērienu. Vaj nu tā sauktais „smalkais“ vaj prastais šnabis — tie visi atstāj nelabu — postošu iespaidu uz organismu, taču ir vislielākā neprātība atļaut vaj pat uzspiest bērniem alkoholu. Man pašai bijusi izdevība noklausīties, kā māte nopriecājas, kā viņas mazā meitiņa tik labprāt dzerot vīnu un mazais dēliņš uz reizi varot izmest glāzi „gluži tāpat kā tēvs!“ Bet viņas nemaz neaptver sekas, kādas var būt šai pirmaj „dūšīgi“ izmestai glāzei. Tā kāds students iz „labakam aprindām,“ kurš pamazam bij palicis par nelabojamu alkoholiķi un pats darija savai dzīvībai galu, rakstīja savā atvadišanās vēstulē: Es ieteiktu daudziem vecākiem, ņemt mani kā biedinošu piemēru saviem bērniem: jauns, apdāvināts, miesīgi un garīgi vesels, es būtu bijis derīgs sabiedrības loceklis, bet alkohola dēļ esmu nonācis uz viszemākā pakāpiena; ja es būtu zinājis, pirmo glāzi dzerdams, ko mana māte man smaididama sniedza, es nebūtu dzēris, bet nu lir par vēlu! — Es gribētu likt visām mātēm pie sirds: sargājat šapus bērnus no alkohola, audziniet tos par atturībniekiem, bet jss ataabvā ar u priekšzīmi pa priekšu, lai Jums nebūtu ja-

nosarkst nevainīgi jautajošo bērna acu priekšā, kuram jūs — pēc labas vīna glāzes — stāstītu par alkohola postu.

Daļa vecaku neuzskata par kaitīgiem alu un vīnu. Tie tiek lietoti pat panzījās, institutos u. t. t. Bet no alus dabon tikai pasaulslaveno alus sirdi, vīns nav nekas cits, ka ķīmikalijas, kur uz katru mucu nāk ap 10% vīnogu sulas un sarkanajam Chery vīnam, kā eksperimenti pierādījuši, tiek jauktas klāt preparētas aitas asinis, lai tas dabūtu skaistu krāsu. Visās ģimenēs, kur bērni aug, vajaga pazust arī alus un vīna glāzēm; šis ir pareizās modernās audzināšanas smāgumā punkts, kurā sevišķi sparīgi var rīkoties prātīgi un pareizi domajoša māte, kurai netrūkst enerģijas, atturības problemus izvest pie jaunās paaudzes.

Medicīnas pētījumi pierādījuši, ka bērniem zem 10 gadiem pietiek jau ar apm. 15 gr. tīra alkohola, t. i. 1—2 ēdamkarotes uz reizi, lai iestātos akuta resp. spēja saģītešanās.

Jaunās paaudzes kroniskai saģītešanai ar alkoholu pietiek visniecīgākās ikdienišķās porcijas. Ar to ceļas kuņģa un zarnu katari, sirds, asintrauku, aknu un nieru kaites. Bērnu kārtīgā barošanās ceļas pārtraukumi, viņi paliek augšanā atpakaļ, izskatās miegaini, uztūkuši, mīksti kauliem. Smadzenes tiek kavētas attīstībā, domāšanas spēja notrulināta u. t. t.

Kā trūcīgas nervu sistēmas darbības attīstības dabīgās sekas parādās nenormāla dvēseles dzīve, etikas un estētikas jūtu trūkums, tiekšanās pēc ārējiem efektiem, cinisms, brutalitāte. Tādam bērnam ir neparasti dzīva fantāzija, bet galvenā rakstura īpašība — greisirdība, kas noved bieži pie zādžībām, dedzināšanām u. t. t. Atmiņa ārkārtīgi vāja, tas iemācās grūti un ātri visu aizmirst un daudreiz beidz dvīvi ar pašslepķavību.

Ļoti slikts ir alkohola iespaids uz bērna seksuelām jūtām, kuras ātri attīstās un noved pie morāliskās grimšanas. Alkohols samaitā arī raksturu: rāms, paklausīgs bērns top spītīgs, nepaklausīgs, dusmīgs un stūrgalvīgs.

Alkohols ir galvenais avots, no kā ceļas intelektuēlie un morāliskie idioti.

Visvairāk cieš bērni ar iedzimto kronisko alkohōlismu — to skaits sniedz miljonos. Un tomēr — par spīti visiem aizrādījumiem un piemēriem, tūkstoši no jaunās paaudzes tiek

audzināti zem alkohola iespaida. Ja nu viņi tiek arī iz vecaku mājas, tiek atsvabināti no skolas priekšrakstu izpildīšanas, viņos attīstās ieaudzinātais alkohola cienišanas instinkts un tie paliek alkohola vērgi. Daudzi zēni savu mūžu nobeidz kā baskāji, un meitenes — alkohola reibonī ļoti viegli aizmirstās, nonāk nekrietnās rokās — slid vienmēr zemak, paliek par morāliski grīmušām sievietēm un pavairo lielo prostitueto armiju, kuŗu mūžs nobeidzas uz ielas...

Vēl jāaizrāda uz kādu nebūšanu: alus un vīna došanu vājiem, nespēcīgiem bērniem, lai viņu organisms tiktu stiprinats, bet visi šie spēcinošie medicīnas vīni, kā piem. Tokajers un citi, tikai kaitē organismam. Dr. Pelmans raksta: „Es ieskatu garīgu dzērienu došanu slimiem bērniem par nekrietnību, sevišķi tadē, ka tas notiek uz ārsta paraksta. Moderns, apzinīgs ārsts nekad nedos bērna stiprinašai vīnu.“

Prasība, audzināt bērnus par noteiktiem atturībniekiem, nav jaunako laiku produkts. Vidus laikos pat klosteru priekšnieki noteikti uzstājās par to un pāvests Pijs II. pavēlejis, ka bērnu attīstība tiklab garīgi kā fiziski nedrīkstot tikt trauceta ar reibinošu dzērienu lietošanu.

Ne tikai miesīgu ļaunumu vien padara jaunatnei alkohols. Tuvā sakarā stāv vēlākā tikumiskā un garīgā izvīrtība. Piem. 80% zādību, $\frac{1}{3}$ pašslepkavību, $\frac{1}{2}$ gara vājību — tūkstošiem jauno ģimeņu saimnieciskais un sociālais posts ir alkoholisma sekas. Daudzās lielvalstīs pašslepkavību skaits iet paraleli ar alkohola patērišanas procentu.

Tautas veselības, tautas nākotnes labad mums ir jāglābj jaunā paaudze no alkohola, izvedot atturību dzīvē līdz vissīkakai niansei; kompromisos šē ielaisties nevar, jo mūsu jaunai paaudzei jābūt stiprai un dzīves spējīgai. Pilnīgi jānoliedz alkohola lietošana dažados māju un skolu svētkos. Jautrībai un omulīgai sadzīvei jāattīstas bez mākslīgiem līdzekļiem, jo nevar tiešām sajūsminaties par skatu, kur skolotāji un skolnieki ar glāzēm rokās svēti svētkus, kā piem. pēc eksamena nolīkšanas, studentu svētkos u. t. t., kādus mēs Rīgā bieži novērojam korporācijās: brauc automobīls, pārpildīts ar iereibušiem studentiem, pakal dražās divjūgs: iekšā 4 krasneši ar glāzēm un pudelēm rokās, sejas bāli-pelekas, skats glāzains, balsis aizsmakuši-

kērcošas, tiem seko dažreiz vēl gara rinda ormaņu ar tādiem pat mūsu tautas nākotnes karoga nesejiem...

Tiešām, jau sen mūsu studejošai jaunatnei vajadzēja nākt pie apziņas, kā „štam kņeipes — korporācijas“, kuras viņi mantojuši no „kulturtreģeriem“ ģermaņiem, nav viņu cienīgas, kā tās paradina tikai pie žūpības, no kuras vēlāk grūti atteikties. Un cik dārgi gan neizmaksā „krāsas“! Še mazs piemērs: tēvs nolemj sūtīt dēlu augstskolā. Mantas tam pietiekoši — pat divas lielas mājas skaitās par īpašumu. Dēls iestājas augstskolā un reizē ar to ierakstās korporācijā Vasaras brīvlaikā tas ierodās pie vecakiem „krāsās“, un māmiņa nespēj vien noskatīties savā dēla un nopriecaties par viņa mazo, apaļo cepurīti, kura „tikai galvas vidū vien apsedz“, bet viņa nezina, cik daudz bezmiega nakšu, cik daudz iztukšotu pudeļu, velti patēreta jaunības spēka un tēva spožo rubļu maksā „gods“ būt par istu krāsnesi! — Dēls studē vienu, otru, dažreiz 15—20 zemestrus — arvienu biežaki vecaki saņem rakstītus lūgumus dēļ naudas; — dzīve pilsētā tik pārāk dārga — arvienu retaki māmiņa redz savu dēlu — tas raksta, kā darba pārāk daudz, kā jagatavojās uz eksameniem, bet pie tam — atrodams vaj nu korporācijā vaj garās ormaņu rindas pasažieru starpā, kas brauc rīkot orgiņas ārpus pilsētas. Sāk trūkt tēvam spožo rubļu, tas iekļūst mājās, kuras beidzot nāk zem āmura, māmuļina paliek arvien vājāka un bālāka — bet dēls pilsētā vienmēr apaļāks... Beidzot tas ar lielām mokām nobeidz augstskolu un iestājas dzīvē, paliek tomēr visu mūžu uzticams pudelei.

Līdzīgu tipu mēs sastopam daudz un — kaut gan sacīto nevar attiecināt uz visiem studentiem-korporeļiem, tomēr neapgāzams fakts ir tas, ka korporācijās iemācās žūpot un tadēļ ir laiks tās likvidēt.

Vislabāk un sekmīgāk var atturības ideju izplatīt jaunās paaudzes starpā ar pretalkohola mācības ieviešanu skolās, kur to var pasniegt sevišķi tam nolūkam sagatavoti skolotāji-atturībnieki. Tādas stundas ir ieviestas Anglijā, Amerikā, Somijā u. t. t., sarīkojot pie tam konkursus, par labākajām atbildēm izsniedzot godalgas u. t. t.

Kāds atturības propagandas darbinieks jaunās paaudzes starpā satika draugu, kurš tam vaicāja: „Kadēļ tu savu laiku

patērē sarunadamies ar dažiem dūciem bērnu, kadēļ tu neturi priekšlasījumus pieaugušiem, kuri tevi labak saprot?" Darbnieks atbildeja: „es runāju uz nakošās paaudzes vīriem un sievietēm!”

Un tas bija pareizi teikts. Kas izplata atturību jaunās paaudzes starpā, tas kalpo nākotnei. Uzraugāt bērnus un audziniet tos atturībā — un mūsu zeme varēs skatīties droši nākotnē. Bērns ir ievērojams cilvēces loceklis, tadēļ tiešām jāpriecajās, kā dibinās biedrības, kas cenšas apsargāt mūsu bērnus no draudošām alkohola briesmām.

Mūsu bērni ir briesmās — viņi padoti alkohola šausmu reibonim. Vaj jūs par to šaubaties — tad domājiet par tiem, kuri ar mums reizē uzauga. Kur viņi ir? Prasiet pēc saviem vecajiem biedriem, ejat uz kapiem, pa šaurajiem ceļiņiem starp cieši vienu pie otras stāvošām kapu kopiņām un lasāt uzrakstus; simtu, ja pat neskaitamos gadījumos jūs vairs neatradīsāt tos starp dzīvajiem — kas tur rakstīts: „miris 22 gadu vecumā”... „27. dz. gadā ātrā nāvē šķīries”... Un lielākā daļa no šiem jaunības ziedoni mirušiem ir tieši vaj netieši alkohola upuri.

Meklesim vēl tālak pēc saviem laika biedriem. Iesim pa nakts patversmu vārtiem, kur atrod pajumti dzīves pakļūdušie — saspiedušies cits pie cita tie snauž un gaida peloko rītu, vaj ubago vēl uz ielas ar ko samaksāt ieeju nakts patversmē. Un tie reiz bija cerības pilni dzīvēs priecīgi zēni un meičas. Skatīties viņiem seja: novērojāt viņu stulbo bezcerības skatu, viņu kankaros tērptas miesas... Ari tie reiz centās tikt pa laimes vārtiem — bet rakstura vājība un alkohola reibonis tos noslaucīja dubļos. — Un tagad tie stāv pie patversmu vārtiem... Iesim vēl dažus soļus tālak — līdz cietumam: Vaj jūs redziet vīrus pelekajos noziedznieku uzvalkos — tie ir glītie, smaidošie zēni, kuri reizē ar jums dzenāja tauriņus pa lauku, vaj dzina pirmo vagu tēva tīrumā. — Iesim naktī tālak pa lielpilsētas ielu — tur mēs redzesim šausmu tēlus, kas nes pārdot savu jaunību, veselību, savu miesu.

Tos visus likteņa roka ar alkohola palīdzību noslaucījusi no dzīves skatuves.

Un mes, kuri esam palikuši nelaužami no dzīves vētrām, kas spējām spītēt alkohola vilinašanām — vaj mums tiešām

„pēc visa redzētā“ būs vēl dūšas palikt vienaldziem un tikai ar riebumu nogriesties no tādiem skatiem?

Nel tas nedrīkst būt — mēs nedrīkstam palikt mālā un noskatīties, mums jādodās cīņā pret alkoholu, jaliek mūsu vājie spēki kopā cits pie cita un jaglābj mūsu jaunā paaudze, un tam līdz mūsu tauta — lai tā joprojam paliktu dziedatāja tauta un ne dzēraja tauta.

Tadēļ sievietes-mātes — topat atturībnieces un audziniet savos bērnos riebumu pret alkohola baudu vielām, jūsu rokās atrodās cilveces laimes atslēgas, no jums mēs prasīsim atbildību par mūsu alkoholā mērcētās jaunās paaudzes miesīgo un garīgo labklājību.

Apskatījuši dažos vilcienos sievieti-māti, griezisimies pie sievietes-sievas. Tā cieš pastāvīgi no dzēraja vīra, cieš indirekti ar to, ka vīrs lielako daļu algas atstāj kneipē, nodzer kopā ar tādiem pat draugiem; nodzertās peļņas daļa atstāj robu saimniecībā, sieva nespēj pienācīgi vadīt saimniecību materialo līdzekļu trūkuma dēļ, trūkst naudas pārtikas vielu iegādašanai, trūkst apģērbam, par derīgu rakstu iegādašanu jau nemaz nerunājot, cieš no vīra rupjībām, kas daudzreiz no vārdiem pāriet darbos... Direkti sieva cieš caur to, ka daudzreiz vīrs to piespiež līdzert un sieva tā sakot — mājas miera dēļ — padodas. Pilsoņu šķiras sievas iet līdz savieņu vīriem I. šķiras viesnīcās vaj sarīko mazus kneipu vakarus mājās. Strādnieku sievas dodās līdz vīriem restorācijās, bet visbiežāki — pārnes pašas savām rokām šo savas ģimenes ienaidnieku mājās, domadamas tā atturēt vīru no kneipes. Ja vīram iemīļotais dzēriens mājās, tas, protams, kneipē neies, bet ar to vēl nekas nav panākts, jo alkohols posta miesas audus, vienalga, vaj to bauda kneipē vaj privatdzīvoklī. Atgādasimies tikai skatus, kur sieva ved vīru mājās, kur tā bāla un ziemā daudzreiz puskaila, nosalusi skatās caur restorācijas logu, vaj gaida pie durvīm algas izmaksas vakaros vīru, lai varbūt dažus rubļus dabūtu saimniecībai, bet bieži gadās, ka izmaksas dienās viņai atliek tikai lamu vārdi un sitieni...

Daudzreiz nākas dzirdēt, kā sieva pati vainīga, ja vīrs pavada savu brīvo laiku kneipē un ne mājā, kā mājās dzīvi sieviete varot parvērst par elli. Man te būtu jāatgādina, ka viena

Kad Amerika ap 1782. g. sākās vispārīga atturības kustība, tā aizņēma arī sievietes. Tās dibināja sevišķas sieviešu biedrības un klubus, kur pulcēties sievietēm, iepazīties ar alkohola ļaunumu un cīņas līdzekļiem. Sakumā sievietes turejas atsevišķi, bet dažos gadu desmitos nāca pie parliercības, kā nepietiek ar aģitāciju starp sievietēm vien, bet kā pretalkohola cīņa jādodas visai cilvecei, vīriešiem un sievietēm vienotiem spēkiem. Amerikas sievietes sāka ar viesnicu reformešanu, pārvērzdamas tās par bezalkohola viesnicām, un pēc neatlaidīgas cīņas tām tiešām izdevies iegūt uzvaru, kaut arī ne uz visas cīņas līnijas. Igaunņu sievietes sāka atturības cīņu ar kategorisku pieprasījumu *krógus* slēgt. Viņām pievienojās dažas latviešu sievietes, bet to ir vēl tikai niecīgs 0%, lielais vairums sieviešu *ciēs klusu*. Ja mēs ieskatāmies mūsu atturības biedrību biedru sarakstos, tad esam pārsteigti par niecīgo 0% biedru-sieviešu un negribot jautājums ceļās — ja, vaj tad tiešām mūsu latviešu sievietes tik maz ir atturīgas, vaj tiešām viņas tik vienalzīgi skatās uz visas cilveces naidnieku — alkoholu?! Un ar nožēlošanu jākonstatē fakts, kā latviešu jaunavas — kaut arī tās *nāv dzērajas*, līdz šim ne labprāt piedalījās atturības biedrības vispirms jau aiz vienaldzības, sacīdams: „Es jau dzēraja nesmu, kam man atturības biedrība? Un ja arī es kādreiz iedzeru pa glāzītei — tad man tas tiešām nekaitē. Un ir gadījumi, kur neveikli atteikties — piem. ja aiziet kādam jaunam cilvēkam līdz uz izrikojumu — un ietur vakariņas ar vīnu, liķieri u. t. t.“ Un šai pēdējā apstākli meklejams galvenais vienaldzības cēlons un arī galvenais cīņas līdzeklis pret alkoholu.

Mūsu jaunavam jaievēro, kā viņām jābūt cīņā pret alkoholu līdzās vīrietim. Viņas nedrīkst aizmirst, kā rožainais plīvurs, kurš ietver viņu jaunības sapņus, ka tas saplīsīs, tiklīdz tam piedursies dzīves tiešamība; viņas nedrīkst aizmirst to postu, kādu rada alkohols pie viņu tēviem, brāļiem, un — nākošiem vīriem. Viņām jācenšas būt patstāvīgām, lai nebūtu spiestas iziet pie dzēraja vīra. Netīcat jaunekļu solījumiem, būt satīgiem alkohola lietotājiem, jo tikai reti ir tādi, kuri prot ieturēt mēru un no satības līdz žūpībai ir tikai viens vienīgs solis. Katrā gadījumā tām jāaizrāda uz alkohola kaitīgumu nevien tieši uz pašu tā lietotāju, bet arī uz tām personām, kas nāk ar viņu sa-

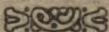
karā. Sievietes, kuru mērķis ir dibināt ģimenes dzīvi, nedrīkst precēt vīru-alkoholīki un tā kā sievietei-jaunavai ir liels iespāids uz vecāko atrajā dzimuma paaudzi, tad šis iespāids ir jāizlieto, kategoriski prasot no vīrieša atturību no reibinošiem dzērieniem, norādot vienā pusē uz bildi, kur bāla sieva ar bērniem gaida dzēraju vīru no kroga pārņakam, un otrā pusē tik vilinošo atturībnieku ģimenes ainu, kur visu dienu nodarbināti, vīrs un sieva satīcīgi pavada omulīgu vakaru savā dzīvoklī. Jaunavai jāliek vīrietim izvēlēties, kuras puses magnets viņu vairāk velk, alkohols vaj jaunava atturībniece un tai līdz dzīves labklājība. Ja vīrietis nespētu pilnīgi atsācīties no dzeršanas — tad jaunavai būs daudz labāk atsācīties no viņa, kaut arī tas dažas asaras prasītu, nekā vēlāk ikdienas mazgāt savus vaigus asarās dēļ dzēraja vīra.

Es vēlreiz uzsveru: tas latvīju jaunavas, kuras negrib, ka viņu vīri nāktu mājās, $\frac{1}{8}$ taktī ielas platumu mēridami un pie katra ielu luktura staba turedamies, lai liek saviem nākošajiem izvēlēties starp alkoholu un sevi; es esmu pārlicināta, ka būs panākumi. Ir tiešam laiks isplatīt tautas masās apziņu, kā īsts vīrs var iztikt bez alkohola lietošanas. Kā alkohols nomaitā nervus un viņu centralorganu, kā, ja aukstā laikā ieņemtais alkohols radā siltumu, tad tas nav dabīgs siltums, kāds ceļas no barības vielām, bet gan ar asins saplūšanu adā tiek visiem iekšējiem orgāniem atņemts siltums, kadēļ daudzreiz ziemā dzērajs nosalst. Nomirst vīram sieva — tas dzer aiz bēdām, piedzimst dēls — iedzer aiz priekiem; ziemā dzer — lai sasildītos, vasarā — lai atvēsinātos, jo alkoholam ir tā īpašība, piemieroties katram gadījumam dzīvē.

Dažas aprindās valda paraša noskatīties ar nicināšanu uz tiem, tas nelieto reibinošus dzērienus. Mēdz teikt: „kas alu nedzer, tas nav nekāds vīrs, lai sēd ar sievām pie kafijas galda. Kam alus glāze priekšā un papiross zobos, tas lūk ir vīrs, bet kas ikdienas iedzer savu konjaciņu ar citroniņu, tam jau debesu valstība ir zemes virsū!“ Šie uzskati mums jāapgāž. Mums pienākusi atmodas diena — izberzesim iz acīm alkohola tvaiku reiboni, skatīsimies uz postu, ko nes alkohols mums un mūsu ģimenēm, mūsu tautai un visai mūsu valstij! Nometīsim vienaldzības segu un apkarosim šausmīgo žūpības pūķi. 8. un 9.

aprīlī 1914. g. Krievija svineja atturības svētkus ar žūpotavu slēgšanu uz 2 dienām (kaut arī šais dienās, aiz slēgtām durvīm un aizklātiem logiem, krogos zaneja kā bišu stropā slepenie dzērāji, krogu pakalduvītiņu viesi); pēc tam dzīve atkal riteja — savu parasto gaitu. Tomēr jau šīs 2 dienas nesa svētību dažai labai ģimerei.

Latvijas atturībnieku svētkos, šā gada 9. un 10. septembrī noturamā kongresa dienās, mūsu valdība nav sniegusi atturībniekiem moraliska atbalsta un krogu durvis, neraugoties uz lūgumu slēgt šais dienās visas dzertuves, atvērtas līdz galam, gaidot savus upurus... Tas lai mūs tomēr neatbaida, bet jo vairāk noasina mūsu gribu un spējas neatlaidīgi cīnīties par to, lai viesmīlīgās dzertuvju durvis tiktu uz visiem laikiem slēgtas. Atsevišķa individa balss šē izskanētu kā sauceja balss tuksnesī, šē jaapvienojās visām sievietēm, caur ko radīsies spēks, ar kuru būs jāreķinājās, spēks, kas izurbs alkohola cietokšņa pamatus, sagraus to drupās un veicinās tautas labklājību. Nekautrejtāties stāties atturības darbinieku rindās, nedomājiet tikai par savu personīgo „es,“ bet gan par savu tautu, par visu cilvēci, ņemot kā lozungu vārdus, kuri rakstīti uz atturībnieku zila karoga „Cilvecei un tēvijai!“

Alkohola aizliegums Amerikas Savienotās Valstīs.

Ed. Krieviņa.

Ziemeļ-Amerikas Savienotās Valstīs no 1920. g. 19. janvāra pastāv alkohola aizliegums. Likumu par alkohola aizliegumu Amerikā pilnīgi dibināti uzskata par pašu svarīgāko sociālās likumdošanas aktu cilvēces vēsturē un tapēc katram der īsumā iepazīties ar šī likuma ieviešanas vēsturi un tām sekām, kas novērotas vairāk ka divu gadu laikā pēc tā stāšanās spēkā. Alkohola aizliegumu Amerikā nevar uzskatīt par kaut kādu pārsteigtu mēģinājumu likumdošanas laukā; tas ir vecās un spēcīgas atturības kustības auglis un tajā izteikusies visas Amerikas tautas griba. Alkohola aizliegums Amerikā ievests ar XVIII. pārlabojumu Ziemeļ-Amerikas Savienoto Valstu konstitūcijā un uz šī pārlabojuma pamata izdoto „Nacionālo alkohola aizlieguma aktu“. Pārlabojumu ieviešana Ziemeļ-Amerikas Savienoto Valstu konstitūcijā ir visgrūtākā likumdošanas procedūra pasaulē, jo vispirms šāds pārlabojums jāpieņem ar $\frac{2}{3}$ balsu vairākumu kongresa abās palātās — senatā un deputātu namā, pēc kam to nodod ratificēšanai atsevišķu, Ziemeļ-Amerikas federācijā, ietilpstošo valstu likumdošanas iestādēs; un tas skaitas par pieņemtu tikai tad, ja to noteiktā laikā ratificē ar $\frac{2}{3}$ balsu vairākumu $\frac{3}{4}$ no valstīm, t. i. 36 no 48 Ziemeļ-Amerikas Savienotām Valstīm. XVIII. pārlabojumu konstitūcijā Ziemeļ-Amerikas Savienoto Valstu kongress pieņēma 1917. g. beigās un tajā bija paredzēts 7 gadu termiņš ratificēšanai; pēdējā tomēr notika daudz ātrāki, jo jau 1919. g. 16. janvārī konstitūcijas pārlabojumu bija ratificējis vajadzīgais valstu skaits, un tas pēc viena gada t. i. 1920. g. 19. janvārī stājas spēkā uz visas Ziemeļ-Amerikas Savienoto Valstu teritorijas. XVIII. pārlabojums amerikāņu konstitūcijā

aizliedz Amerikā reibinošu dzērienu izgatavošanu, pārvadašanu, pārdošanu, ievēšanu un izvešanu. „Nacionālais alkohola aizlieguma akts“, kurš izdots XVIII. konstitūcijas parlābajumā izvešanai dzīvē, noteic, ka par reibinošiem uzskatāmi visi dzērieni, kuri satur vismaz $\frac{1}{2}\%$ alkohola. Ātrā aizlieguma likuma pieņemšana izskaidrojāma ar to, ka alkohola aizlieguma svētīgās sekas jau bija agrāk pazīstamas Amerikas tautai un valsts vīriem, jo pateicoties atsevišķu valsu likumdošanai, šāds aizliegums jau faktiski pastāveja uz $\frac{9}{10}$ daļas no Ziemeļ-Amerikas Savienoto Valstu teritorijas.

Apskatot alkohola aizlieguma sekas, katram jāatzīst, ka tas īsā laikā darījis brīnumus un nesīs Amerikas tautai lielu svētību. Tautas veselības statistika Amerikā pierāda, ka mirstības procents no visām slimībām pēc alkohola aizlieguma ievēšanas spēji krities, tas izskaidrojāms ar to, ka novērsts alkohola tiešais ļaunais iespaids uz cilvēka organismu un ar to, ka sakarā ar naudas ietaupījumiem, kuri radušies pateicoties alkohola nelietošanai, ievērojāmā kārtā uzlabojušies iedzīvotāju barība, apģērbs un mājokļi. Alkoholīku parastās kaītes — nieru un aknu slimības beidzamos gados sāk izzust. Bērnu mirstība Amerikā pēc alkohola aizlieguma ievēšanas spēji pamazinājusies, kas izskaidrojāms ar to, ka novērsts alkohola kaitīgais iespaids, jo pēc zinātnieku novērojumiem vislielākā mirstība bija starp dzērajū vecaku bērniem. Vājprātības gadījumi beidzamos 2 gados samazinājusies par 50%, kas izskaidrojāms ar to, ka ļaudis ved mierīgaku dzīvi un ka novērsta nervu sistēmas sabojāšana, kas ceļās no reibinošu dzērienu lietošanas. Mirstība no nelaimes gadījumiem dažās Ziemeļ-Amerikas valstīs mazinājusies par 45%, pateicoties tam, ka alkohola aizliegums atstājis labvēlīgu iespaidu uz sabiedrisko drošību, kas sevišķi spilgti novērots dzelzsceļu, automobiļu un gaisa satiksmē. Dilonu slimnieku mirstība un saslimšanas gadījumi ar diloni mazinājusies par apmēram 25%, bet kronisko alkoholiķu skaits dziedinatāvās samazinājies par 76%. Ja gribētu uzskatīt visas alkohola aizlieguma labās sekas uz tautas veselību, varetu sarakstīt biezu grāmatu.

Nav piepildījies arī dažu alkohola aizlieguma pretinieku pāreģojums, ka aizliegums radīs satricinājumus saimnieciskā

dzīvē. Slēgto alus darītavu un spirta dedzinātavu vietā ierīkotas dažādas citas rūpniecības iestādes, pie kam statistika rāda, ka pēdejās nodarbināto strādnieku skaits pārsniedz strādnieku skaitu agrākajās alkohola ražotavās. Reibinošu dzērienu pārdotavas arī slēgtas, bet to vietā atvērti dažādi citi veikali, kā ēdienu nami, grāmatu, drēbju un pārtikas preču pārdotavas. Preteji alkohola aizstāvju pareģojumiem, ka restorāciju slēgšana radīšot veikalu telpu krīzi, tāda nav radusies, bet nekustamo īpašumu cenas un rentes beidzamos divos gados pat ievērojami cēlušās. Tautas bagātība beidzamos gados Amerikā ievērojami pieaugusi, ko spilgti pierāda naudas noguldītāju skaita celšanās un noguldījumu kopsummas pieaugšana krājkasēs. Pēc Amerikas ekonomistu pētījumiem šai tautas bagātības pieaugšanai galvenā kārtā jāpateicās alkohola aizliegumam. Visi ievērojamākie Amerikas rūpnieki un strādnieku vadoni ir vienis prātis, ka alkohola aizliegums atnesis neatsveramu labumu Amerikas rūpniecībai, darba ražīgums rūpniecības iestādēs ievērojami pacēlies un strādnieku materiālais stāvoklis uzlabojies.

Viens no visuzkritošamākiem alkohola aizlieguma rezultātiem ir noziegumu skaita pamazinašanās. Dažās valstīs, piemēram, Pensilvanijā, slēgti vairāki cietumi arestantu trūkuma dēļ, kas Eiropā pēckara laikā ir neredzēta parādība. Pēc Amerikas statistikas biroja datiem 1917. gadā 60 lielākajās Ziemeļ-Amerikas pilsētās bija izdarīti 316,842 aresti par piedzeršanos, bet 1920. g. šādu arestu skaits nokritis uz 109,768. Aresti par visu veidu noziegumiem pēc alkohola aizlieguma mazinājušies skaitā par apmēram 16%, bet par noziegumiem, kas vērsti pret sabiedrisko mieru un drošību par 45—50%. Arī tiesu iestādēm, sakarā ar noziegumu skaita mazinašanos, daudz mazāk darba, kas dod iespēju apvienot vairākas tiesas un panākt zināmu ekonomiju valsts izdevumos. Amerikas labākie ekonomisti un sabiedrības pētnieki vienā balsī apgalvo, ka tautas labklājība un tikumība, neskatoties uz pēckara laikmetu, Amerikā beidzamā laikā stipri progresejusi, ka to var apliecināt katrs, kas šai zemē beidzamos gados uzturējies. Šai īsā rakstā nav iespējams sīkāk apskatīt visus labumus, kurus amerikāņu tauta guvusi, pateicoties alkohola aizliegumam. Ziemeļ-Amerikas Savienoto valstju materiālo un garīgo spēku straujā attīstība beidzamos pāris gados ir zi-

nama katram, kas cik necik sekojis pasaules notikumiem, un tapēc nevar būt šaubu, ka ceļš, pa kuru gājusi alkohola posta apkarošanā pasaules lielākā un varenākā republika — Ziemeļ-Amerika, ir bijis pareizs. Jacer, ka Ziemeļ-Amerikas lielie pānākumi, kas sasniegti ar alkohola aizliegumu, pamudinās arī daudzas citas valstis, starp tām arī mūsu alkoholā mirkstošo tēvijū, ķerties drīzā laikā pie šā radikālā alkohola apkarošanas līdzekļa.

Pretalkohola kustība Latvijā pēc kara.

Pēc tam, kad kara laika alkohola aizliegums tika atcelts, žūpība Latvijā manāmi uzplauka. Parādījās atkal uz ielām piedzēruši tipi, dzēraju dziesmas dziedādami un bļāustīdamies.

Kara laikā dažs, labs mērens dzērajs atradinājās no dzeršanas pavisam; dzēra vienīgi kroniskie dzēraji visādus pašdarinātus nāvekļus, denatureto spirtu un polituru. Sekas bija tās, ka daudzi palika akli un aizgāja uz „vinpasauli.“

Līdz ka alkohola lietošana tika atļauta, ņemot vērā ļaužu vājo raksturu un kara psihikas iespaidu, dzeršana sāka atkal attīstīties milzīgos apmēros. Dzēra arī mērenie dzēraji, jo maz bija tādu, kuri būti varejuši preti turetīes alkohola narkozei. Bez šaubām — šāda apdzirdināšanās nepalika bez sekām. Vairojās nelaiimes gadījumi, noziegumi, vājprātīgo skaits un citas, alkoholisma dabīgās sekas.

Bija nepieciešama pretalkohola darbība.

Nevareja pielaist, lai mūsu jaunā, suverenā valsts noslīktu nelaiimes un nabadzības jūrā, jo viņa jau tik daudz bija cietusi.

Radās no vecakiem atturībniekiem viens, otrs krietnāks vīrs, kuri redzēdami alkoholisma draudošās briesmas, nolēma visiem līdzekļiem karot pret „zaļo puķi.“

Lai iesāktu jo sekmīgu darbību bija no jauna jāorganizējas un jāpieliek visas materiālās un morāliskās spējas lietas sekmīgākai ātdzimšanai.

1920. gada pavasarī tika sasaukts I. Latvijas pretalkohola kongress Rīgā, kurš gan (ievērojot nesen izbeigto kara darbību un kara psihikas iespaidu) iznāca druscīgi pabāls, ja to salīdzinātu ar normalos laikos sarīkotiem kongresiem. Tomēr starp citu kongress nolēma, ka skolās ievēdama atturības mācība, jānodibina bezalkohola klubi, jāliek uz tautas nobalsošanu par alkohola pilnīgu aizliegšanu, kā baudas vielu, valsts atbildīgos amatos nav iecējami dzēraji u. t. t.

Protams, rezolūcijas ļoti jaukas, bet aiz darbinieka trūkuma un sabiedrības pasīvās iztūrešanas pret tik vērtīgiem lēmumiem, diemžēl tie nav vēl līdz šai dienai izvesti dzīvē.

Gadu vēlāk 1921. gada pavasarī uz viena pazīstama pretalkohola darbinieka iniciatīvi tika atklāta Pārdaugavā, Olgas ielas pamatskolā (pēc kara) pirmā pretalkohola izstāde ar daudz vērtīgām diagramām, tabeļām, preparātiem un mūlažam (dzēraju degenerētiem mākslīgiem iekššējiem orgāniem), ka arī vērtīgu literatūru pretalkohola zinātnē. Dr. med. H. Buduls uzdevināja izstādei vērtīgus datus par alkoholiķu skaitu Rīgas Sarkankalna vājrātīgo iestādē, kuri palikuši vājrātīgi lietojot alkoholiskus dzērienus. Ļoti liela starpība starp vājrātīgiem alkoholiķiem ir dažādos laika sprīžos minētā iestādē. Tā p. p. vēl 1912. gadā ir 42 alkoholiķi, kuri slimoja ar „Delirium tremens,” bet jau 1916. gadā, kad alkoholisku dzērienu lietošana bija noliegta, tikai 2 alkohola slimnieki. Šeit mēs gaiši redzam, — cik liela nozīme ir alkohola aizliegumam.

Pretalkohola izstāde tika pakāpeniski pārvietota dažādos Rīgas rajonos, lai publika to jo plašāki izmantotu. Šim nolūkam vairākas organizācijas, ka Latv. kult. veic. biedrība, Latv. nacionālā jaun. sav., Rīgas latv. biedrība un dažas skolas nāca pretalkohola izstādei pretī, atvēlēdamas tai vajadzīgās telpas. Izstāde tika apmeklēta diezgan labi, starp citu — no vairākām kara spēka daļām, skautiem, žēlsirdīgām māsām un vairākām skolām. Izstādē pastāvīgi dežureja divi darbinieki, kuri publikai sniedza paskaidrojumus par alkoholisma jaunajām sekām. Līdzekļi radās no niecīgiem ziedojumiem, bet galvenie izdevumi guļās uz dažiem atturības labvēļiem. Kad atklāja Latvijas pirmo rūpniecības un lauksaimniecības izstādi, tad pretalkohola nodaļa ievietojās statistikas namā taisni virs restorāna. Šeit izstāde tika plaši izmantota no kuplā apmeklētāju skaita. Mammaņas atspērušās vilka savus večus no restorāna ārā un vilka tos augšā pretalkohola izstādē, lai rādītu tiem dzēraja iekšējos, degenerētos orgānus, bet vecie ķepurodamies ravās atpakaļ negribdami redzēt rūgto īstenību.

Rudenī uz Cēsu apr. skolu valdes uzaicinājumu, Latvijas pretalkohola biedrība sarīkoja kādas 35 minētā apriņķa skolas

un vairākos pagastnamos lekcijas par alkohola kaitīgumu iegūdami viscauri lielu piekrišanu.

Nakamajā 1922. gada uz Apsardzības ministrijas uzaicinājumu, tika noturētas daudzas pretalkohola lekcijas karaspēka daļās, jo izrādījās, kā armijā tiek varenī iedzerts. Lekcijas tika uzņemtas ar sajūsmu.

Marta mēnesī biedrība sarīkoja koncertu Jāņa baznīcā gūdamā nelielu atlikumu, kurš nāca atturības kustībai par labu.

Pavasārī tika turpināts lekciju cikls Rīgas skolās, iepazīstinot skolu jaunatni ar pretalkoholu zinātni.

Uz Igaunijas III. pretalkohola kongresu Latvijas pretalkohola biedrība deleģēja savu priekšnieku, kurš apmekleja arī Somiju un iepazīnās ar turienes cīņas līdzekļiem pret alkoholu.

Šī gada augustā tika vairākas skolotāju konferencēs noturētas lekcijas par alkohola postu, kurās skolotāji pieņēma rezolūciju pret alkoholu, lai to tuvākā nākotnē noliegtu, lai ievestu skolas atturības mācību u. t. t.

Tagad sanāk vislatvijas II. pretalkohola kongress, lai dotu izšķirošu mājienu visiem tautas apdzirdītajiem, labklājības un kultūras ārdītajiem, ka alkohols kā baudas viela ir jānoliedz tuvākā nākotnē, un uz visiem laikiem.

1. septembrī 1922. gada.

Felikss.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309012278

4. -20

236

~~B~~ 44052
~~23678~~
LTSR Valst. Resp. Biblioteka

